

National Library
of Sweden

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1923:36
JUSTITIEDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

RÖRANDE

FÖRVARING AV FÖRMINSKAT TILLRÄKNELIGA FÖRBRYTARE

JÄMTE FÖRSLAG RÖRANDE

INTERNERING AV FARLIGA ÅTERFALLSFÖRBRYTARE

AVGIVET DEN 31 MAJ 1923
AV DE UTAV CHEFEN FÖR KUNGL. JUSTITIEDEPARTEMENTET JÄMLIKT
NÅDIGT BEMYNDIGANDE DEN 13 FEBRUARI 1920

TILLKALLADE SAKKUNNIGE

STOCKHOLM
1923

Statens offentliga utredningar 1923

Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag angående magistraternas befriande i visst avseende från ansvar för kronouppbörden m. m. Norstedt. 57 s. **Fi.**
2. Förslag till lag om lösdrivares behandling m. fl. författningar. Del 5 av fattigvårdslagstiftningskommitténs betänkanden. Palmquist. xj, 423 s. **S.**
3. Spannmålsmarknadssakkunnigas betänkande. Norstedt. 41 s. **Jo.**
4. Betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse samt till bestämmelser om folkskoleärendenas överflyttning från den kyrkliga till den borgerliga kommunen m. m. Palmquist. vj, 304 s. **E.**
5. Skolkommissionens betänkande. 5. Organisatoriska och ekonomiska utredningar. Norstedt. 236 s. **E.**
6. Utredning angående vissa spörsmål rörande städernas domstolsväsen. Av N. Herlitz. Norstedt. 164 s. **Ju.**
7. Statens ställning till järnvägarna i olika främmande länder. Av A. Lilienberg. Tullberg. 411 s. **K.**
8. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder. 4. Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas förenta stater. Av H. Tingsten. Tullberg. iv, 339 s. **Ju.**
9. Förslag till strafflag, allmänna delen, samt förslag till lag angående villkorlig frigivning jämte motiv. Marcus. xiij, 534 s. **Ju.**
10. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder. 3. Folkomröstningsinstitutet i den schweiziska demokratien, dess förutsättningar, former och funktioner. Av A. Brusewitz. Tullberg. 381 s. **Ju.**
11. Utredning rörande ombyggnad av Strömsholms kanal samt utsträckning av kanalen från Smedjebacken till Ludvika. Meddelande från Kungl. Kanalkommissionen. Nr 5. Hæggström. 133 s. 2 kart. **K.**
12. Betänkande och förslag angående det ecklesiastika arrendeväsendet. Beckman. xij, 239 s. **K.**
13. Vägkommissionens betänkanden. 4. Förslag till lag om enskilda vägar m. m. Marcus. 147 s. **K.**
14. Betänkande med förslag till avtal rörande Stockholms bangårdsfråga. Beckman. 46 s. 10 kart. **K.**

15—17. Försvarsrevisionens betänkande. 3. Betänkande och förslag rörande revision av Sveriges försvarsväsende. Del 1. Inledande avdelning, lantförsvaret. vij, 661 s. Del 2. Sjöförsvaret, sammanfattning av revisionens förslag, särskilda yttranden. (2), 741 s. Del 3. Bilagor. (2), 90, 33, 28, 19, 53, 85, 4, 30, 2, 48, 30, 36, 6 s. Beckman. **Fö.**

18. Kommunalförfattningssakkunnigas betänkande 4 med förslag till lag om landsting m. m. Beckman. 235 s. **S.**
19. Betänkande angående decisiv folkomröstning, avgivet av folkomröstningskommittén. Tullberg. 40 s. **Ju.**
20. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder. 5. Folkomröstningsinstitutet utanför Schweiz och Förenta staterna. Tullberg. 71 s. **Ju.**
21. Betänkande angående ordnandet av Stockholms förortsbanefråga. Blom. 12 s. 11 kart. **K.**
22. Betänkande och förslag i fråga om kvinnors tillträde till statstjänster. 3. Kvinnas behörighet att innehava prästerlig och annan kyrklig tjänst. Marcus. 51 s. **Ju.**
23. Betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning m. m. Norstedt. 56 s. **Ju.**
24. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 6. Utredning angående lämpliga distributionssystem för landsbygdselektrifiering. Beckman. viij, 192 s. **Jo.**
25. Inventering av odlingsjord längs Inlandsbanan från Ströms södra sockengräns till Storuman. Tullberg. 30 s. 2 kart. **Jo.**
26. 1921 års pensionskommittés betänkande. 2. Betänkande angående avveckling av den stärbhus efter präst tillförsäkrade förmånen av tjänst- och nådår samt beredande i sammanhang därmed av förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa. Tullberg. 100 s. **E.**
27. Underdånigt betänkande med förslag till lönereglering för befattningshavare i domsagorna m. m. Beckman. 85 s. **Ju.**
28. Underdånigt betänkande med förslag till förordning angående tillverkning av brännvin m. m. Blom. 67 s. **Fi.**

29—30. Den industriella demokratiens problem. 1. Betänkande jämte förslag till lag om driftsnämnder. 240 s. 2. Den industriella demokratien i utlandet. 267 s. Tullberg. **S.**

31. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 18. Den svenska mekaniska verkstadsindustriens utveckling intill krigsutbrottet. Av Erik Linder. Tullberg. iv, 435 s. **Fi.**
32. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 19. Sveriges bryggeriindustri. Av A. Lilienberg. Tullberg. iv, 40 s. **Fi.**
33. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 20. Garveriindustriens produktionsförhållanden. Av William Smith. Marcus. iv, 175 s. **Fi.**
34. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 21. Kvalitetsfrågan hos det svenska vetet. Av H. Nilsson-Ehle. Marcus. 16 s. **Fi.**
35. Samorganisation av riksdagsbiblioteket och den centrala statsförvaltningen i bok- och biblioteksavseende. Av V. Gödel. Marcus. 54 s. **Fi.**
36. Betänkande och förslag rörande förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare jämte förslag rörande internering av farliga återfallsförbrytare. Lund, Berling. 116 s. **Ju.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1923:36
JUSTITIEDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

RÖRANDE

FÖRVARING AV FÖRMINSKAT TILLRÄKNELIGA FÖRBRYTARE

JÄMTE FÖRSLAG RÖRANDE

INTERNERING AV FARLIGA ÅTERFALLSFÖRBRYTARE

AVGIVET DEN 31 MAJ 1923
AV DE UTAV CHEFEN FÖR KUNGL. JUSTITIEDEPARTEMENTET JÄMLIKT
NÅDIGT BEMYNDIGANDE DEN 13 FEBRUARI 1920

TILLKALLADE SAKKUNNIGE

LUND 1923
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET

Innehållsförteckning.

Sid.

Skrivelse till Chefen för Kungl. Justitiedepartementet 5

Författningsförslag..... 9

I. Förslag till lag om internering av farliga återfallsförbrytare 11

II. Förslag till lag om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare..... 17

III. Förslag till lag om verkställighet av internering utav farliga återfallsförbrytare samt av förvaring utav förminskat tillräkneliga förbrytare 23

IV. Förslag till lag om tillsyn över den, som lösgivits från interneringsanstalt för farliga återfallsförbrytare eller på prov utskrivits från vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare..... 26

V. Förslag till lag om skyldighet i vissa fall för domstol att låta verkställa undersökning av tilltalads sinnesbeskaffenhet..... 29

VI. Förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning 30

VII. Förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 6 §§ i lagen den 26 mars 1909 angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag 31

VIII. Förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 om straffregister..... 33

IX. Förslag till instruktion för nämnden för internering av farliga återfallsförbrytare och förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare 35

X. Förslag till instruktion för tillsyningsmän över dem, som lösgivits från interneringsanstalt för farliga återfallsförbrytare eller på prov utskrivits från förvaringsanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare 39

Jämförande översikt 43

Allmän motivering 61

Speciell motivering 87

Bilaga 114

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet.

Den 21 augusti 1919 erhöll chefen för justitiedepartementet Kungl. Maj:ts bemyndigande att dels tillkalla sakkunniga personer att inom justitiedepartementet verkställa utredning angående dödsstraffets avskaffande dels till de sakkunnige, som på grund av nyssnämnda bemyndigande kunde varda tillkallade, överlämna de övriga lagstiftningsfrågor på straffrättens område, som funnes böra upptagas utan avbidan på strafflagskommissionens förslag. På grund av detta nådiga beslut tillkallades samma dag såsom sakkunnige undertecknade Linder, Pettersson och Thyrén.

Sedan sakkunnige den 14 januari 1920 avgivit betänkande och förslag rörande dödsstraffets avskaffande, beslöt Kungl. Maj:t den 13 februari samma år att till behandling av de sakkunnige överlämna frågan om införande i svensk lagstiftning av sådana rättsregler, varigenom ett förstärkt skydd bereddes samhället gentemot för detsamma farliga återfallsförbrytare. I sammanhang härmed erhöllo de sakkunnige uppdrag att inkomma med förslag rörande sänkning i vissa lagrum, särskilt i 14 och 20 kap. straff-

lagen, av de enligt 1864 års strafflag gällande straffminima, därvid de sakkunnige förklarades äga befogenhet att med hänsyn till den inverkan, en sänkning av straffminima kunde medföra för tillämpningen av den i 2 kap. 19 § strafflagen stadgade påföljd, föreslå de åtgärder, som på grund därav och jämväl i övrigt kunde anses lämpliga för en mera tillfredsställande användning av sagda påföljd, i den mån den allmänna strafflagsreformen icke därigenom föregrepes.

Samma dag tillkallades jämväl juris doktorn A. Montelius såsom sakkunnig.

Den 10 januari 1921 avgåvo sakkunnige betänkande och förslag rörande straffnedsättning vid barnamord och fosterfördrivning.

Den 16 december 1921 inskränktes det nådiga uppdraget genom nytt beslut av Kungl. Maj:t på så sätt, att det skulle avse frågan om lagstiftningsåtgärder till skydd emot samhällsfarliga återfallsförbrytare och det därmed nära sammanhängande spörsmålet om s. k. förminskat tillräkneligas behandling ävensom sådana särskilda frågor, vilka Kungl. Maj:t framdeles kunde finna lämpligt överlämna till behandling av de sakkunnige.

Sakkunnige avgåvo därpå den 15 mars 1922 betänkande och förslag rörande internering av farliga återfallsförbrytare.

Det åt juris doktorn Montelius lämnade uppdraget återkallades den 16 mars 1922 av chefen för justitiedepartementet.

Den 3 november 1922 beslöt Kungl. Maj:t att till sakkunnige överlämna en riksdagens skrivelse den 2 juni 1922 (nr 251) rörande ändringar i gällande straffbestämmelser i 18 kap. strafflagen, på det att riksdagens framställning måtte av de sakkunnige tagas under övervägande vid utarbetande av förslag till lagstiftningsåtgärder ifråga om s. k. förminskat tillräkneligas behandling eller i övrigt av de sakkunnige göras till föremål för sådan utredning, som av omständigheterna kunde finnas påkallad. Sakkunnige hava tagit hänsyn till det av riksdagen

framställda önskemålet, såvitt rör denna frågas sammanhang med särskilda lagstiftningsåtgärder rörande förminskat tillräkneliga förbrytare. I övrigt har den tid, som genom nådigt beslut den 24 november 1922 förelagts sakkunnige för slutförande av deras uppdrag, icke medgivit ett närmare ingående på ändringar i nämnda kap. av strafflagen.

Den 2 innevarande maj förordnades undertecknad Petrén av chefen för justitiedepartementet att biträda sakkunnige. Dessförinnan hade vid olika tillfällen under innevarande år såväl undertecknad Petrén som även överdirektören och chefen för fångvårdsstyrelsen Viktor Almquist samt överinspektören för sinnessjukvården i riket Alfred Petrén deltagit i sakkunniges sammanträden.

Sedan sakkunnige nu avslutat sitt utredningsarbete rörande förminskat tillräkneliga förbrytare, få sakkunnige härmed vördsamt överlämna betänkande och förslag i detta ämne. Då förslaget föranleder vissa tillägg, ävensom jämkningar av redaktionell natur, i det av sakkunnige den 15 mars 1922 avgivna, med det nu avgivna nära sammanhängande lagförslag rörande internering av farliga återfallsförbrytare, har detta förslag här fullständigt avtryckts i sitt jämkade skick. De övriga författningsförslag, som vid nämnda tillfälle av sakkunnige framlades i anslutning till lagförslaget om internering, hava utan svårighet kunnat så omarbetas, att de omfatta även den nu behandlade lagstiftningsfrågan om förvaring av förminskat tillräkneliga. De upptagas sålunda här i denna förändrade form. Sakkunnige hava vidare funnit nödigt att med hänsyn till såväl lagstiftningen om farliga återfallsförbrytare som den om förminskat tillräkneliga förbrytare föreslå dels nya lagbestämmelser rörande obligatorisk undersökning i vissa fall av tilltalads sinnesbeskaffenhet dels vissa ändringar i nu gällande lagar, nämligen lagen den 22 juni 1906 om villkorlig frigivning, lagen den 26 mars 1909 angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft

ägande utslag samt lagen den 17 oktober 1900 om straffregister. De ändringar och tillägg i åtskilliga administrativa författningar, som ytterligare kunna krävas, hava icke av sakkunnige berörts.

Slutligen hava sakkunnige, likasom vid betänkandet rörande internering av farliga återfallsförbrytare, för utredande av frågan, huruvida införandet av här föreslagna åtgärder kan väntas ådraga statsverket särskild kostnad, hänvänt sig till överdirektören Almquist, vilken benäget tillställt sakkunnige ett utlåtande även i detta ämne. Detta utlåtande medföljer såsom bilaga.

Sakkunnige hava för nu föreliggande betänkande icke använt sekreterare.

Stockholm den 31 maj 1923.

Johan C. W. Thyrén.

William Linder. Thure Petrén. Jakob Pettersson.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG.

I.

Förslag till lag

om internering av farliga återfallsförbrytare.

1 §.

I vissa fall, där någon prövats skyldig till straffarbete, må den dömde, på sätt i denna lag stadgas, kunna interneras i anstalt för farliga återfallsförbrytare, och skall därvid interneringen träda i stället för nämnda straff jämte vad av brottslingen eljest ådömt frihetsstraff kan återstå oavtjänat.

2 §.

Beslut om internering enligt denna lag fattas av en nämnd, bestående av fem ledamöter. Ordförande i nämnden vare chefen för fångvårdsstyrelsen. Övriga ledamöter, bland dem en vice ordförande, ävensom suppleanter för envar av ledamöterna utses av Konungen för en tid av fem år. Bland ledamöterna skall minst en innehava domarämbete och minst en vara behörig att i riket utöva läkaryrket.

Ingen tage säte i nämnden, förr än han avlagt domared.

3 §.

För att beslut må fattas att internera någon första gången, erfordras:

att brottslingen, efter det han dömts till straffarbete, för upprepade återfall i brott genom minst tre lagakraftvunna domar ånyo förklarats förfallen till sådant straff;

att han undergått straffarbete i minst 10 år;

att han därefter, medan han undergår straffarbete eller inom fem år från det han för avtjänande av straffarbete senast varit i straffanstalt intagen, ånyo begår brott, varför han prövas skyldig till straffarbete, ej understigande två år; samt

att nämnden finner omständigheterna giva vid handen, att han icke skall låta sig rätta genom undergående av honom ådömda straff och att han är vådlig för annans säkerhet till person eller egendom.

4 §.

Är någon första gången internerad, må nämnden kunna frigiva honom, sedan interneringen fortgått i minst tio år eller, där särskilda skäl äro, i minst fem år, dock i intet fall förr än han i anstalten tillbragt två år utöver tiden för det mot interneringen utbytta straffarbetet. Ej må han kvarhållas längre tid än tjugo år.

5 §.

Begår den, som intagits i interneringsanstalt, före eller efter frigivningen brott, varigenom han gör sig förfallen till straffarbete ej under ett år, må nämnden kunna besluta, att han skall interneras på livstid.

6 §.

Har någon, efter det han begått brott, som föranlett internering på livstid, varit intagen å interneringsanstalt i minst tio år, ankomme på nämnden att förordna om hans utskrivande på

prov. Sådan utskrivning må dock icke äga rum, förr än den dömde, efter det senaste brottets begående, i anstalten tillbragt två år utöver den tid, varunder han enligt den nya domen skolat undergå straffarbete; samt, där frigivning ej mellankommit, ej heller förr än han efter 4 § kunnat frigivas.

7 §.

Begår den, som för internering på livstid intagits i anstalt, brott, varför han prövas förfallen till straffarbete ej under ett år, må nämnden kunna besluta, att interneringen skall träda i stället jämväl för detta straff; och skall i ty fall den dömde, om han är på prov utskriven, återintagas i anstalten.

Har interneringen trätt i stället för straffet, gälle för beräkning av tid, varefter utskrivning på prov må äga rum, enahanda grunder, som i 6 § stadgas.

8 §.

Varder den, som intagits i interneringsanstalt, övertygad att före domen eller ock därefter, men innan han blev i anstalten intagen, hava förövat annat brott, och dömes han härför till frihetsstraff, förordne domstolen, där den dömde icke är från interneringen frigiven eller på prov utskriven, att densamma skall, med iakttagande av vad ovan stadgats om minsta tid för internering, träda i stället jämväl för detta straff.

Är han frigiven eller på prov utskriven, pröve domstolen, sedan nämndens utlåtande inhämtats, huruvida straffet för det nyupptäckta brottet skall gå i fullbordan eller till viss del eller helt och hållet anses verkställt genom föregående internering. Ej må dock sådan avräkning, som här sägs, ske för mera än fem års straffarbete.

9 §.

Begår den, som intagits i interneringsanstalt, brott, varför han gör sig förfallen till straffarbete på kortare tid än ett år eller till fängelse, må nämnden, där den dömde icke är frigiven eller på prov utskriven, kunna besluta, att interneringen skall träda i stället jämväl för detta straff.

10 §.

Förekommer i fråga om person, som är i interneringsanstalt intagen, förvandling av böter, skall förvandlingsstraffet anses vara inbegripet i interneringen.

11 §.

Verkställes straff i interneringsanstalten, må, vid bestämmande av minsta tid för interneringen, den tid, varunder straffverkställigheten pågår, icke medräknas.

12 §.

Vid utgången av den för interneringen stadgade minsta tid samt, om nämnden finner sig böra kvarhålla den internerade längre tid, därefter minst en gång årligen skall nämnden pröva, huruvida den internerade, med hänsyn jämväl till de förhållanden, vari han utanför anstalten skulle komma att försättas, må anses kunna, utan våda för annans säkerhet till person eller egendom, frigivas eller, där fall är, som i 6 eller 7 § sägs, på prov utskrivas.

13 §.

En var, som ur anstalten lösgives, vare sig genom frigivning eller genom utskrivning på prov, skall, på sätt nämnden enligt särskild lag förordnar, stå under tillsyn.

Åsidosätter han vad honom enligt förordnandet åligger och synes han förty vådlig för annans säkerhet till person eller egen-

dom, må han, där nämnden så finner oundgängligt, kunna återhämtas till interneringsanstalten. Ej må han dock på grund av det beslut hållas internerad längre tid än ett år.

Visar han sig fortfarande vådlig, så som nyss är sagt, må den tid, varunder han får i anstalten kvarhållas, genom nya beslut av nämnden kunna förlängas med ett år i sänder.

Föreligger fråga om lösgiven persons återhämtande till interneringsanstalt på grund av denna §, ankomme på nämnden att förordna, att han skall hållas i förvar, till dess nämnden över honom beslutit.

14 §.

Mot nämndens beslut, varom i denna lag sägs, må talan ej föras.

15 §.

Prövas tilltalad vara av den sinnesbeskaffenhet, varom i 5 kap. 6 § strafflagen förmäles, skall vad ovan i denna lag stadgas icke vinna tillämpning.

Utrönes om den, som hålles internerad jämlikt denna lag, att han är av den sinnesbeskaffenhet, som här sägs, skall han överflyttas från interneringsanstalten till vårdanstalt, varom i lag den ... om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare stadgas, och varde med honom förfaret i enlighet med sistnämnda lag.

16 §.

I de fall, där jämlikt 3, 5, 7 eller 9 § nämnden äger avgöra, huruvida straff må verkställas, skall domstolens utslag innehålla erinran därom, och ankomme på domstolen att, så snart utslaget vunnit laga kraft, ombesörja översändandet av handlingarna i målet till nämnden.

17 §.

Har någon att undergå straffarbete på livstid, må denna lag på honom ej tillämpas, och vare i sådant fall beslut om internering förfallet.

18 §.

Har någon dömts till straff, i vars ställe trätt internering i anstalt, varom här stadgas, och förövar han ånyo brott, sedan han intagits i anstalten men innan han därifrån frigivits eller på prov utskrivits, vare bestämmelsen i 4 kap. 10 § strafflagen om sammanläggning av det förra straffet med straffet för det nya brottet icke tillämplig. I övrigt skall, då internering trätt i stället för straff, så anses, som hade straffverkställigheten avslutats den dag, frigivning eller utskrivning på prov ägde rum.

Är den internerade underkastad påföljd för viss tid, varom i 2 kap. 19 § strafflagen stadgas, skall tiden räknas från den dag, han ur anstalten frigives eller på prov utskrives. Varder han, innan tiden för påföljden lupit till ända, i anstalten återintagen eller jämlikt 13 § dit återhämtad, skall lika tid räknas från den dag, han ånyo kan varda frigiven eller på prov utskriven.

II.

Förslag till lag

om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare.

1 §.

I vissa fall, där någon prövas skyldig till frihetsstraff, må den dömde, i den ordning här nedan stadgas, kunna intagas till förvaring i särskild vårdanstalt; och skall därvid förvaringen träda i stället för nämnda straff jämte vad av brottslingen eljest ådömt frihetsstraff kan återstå oavtjänat.

2 §.

För att beslut må fattas att enligt denna lag första gången intaga någon i vårdanstalt, erfordras:

att han är av sinnesbeskaffenhet, varom i 5 kap. 6 § strafflagen förmäles, och på grund därav måste anses vara endast i ringa mån mottaglig för den med straffet avsedda verkan;

att det genom gärningen i förening med hans sinnesbeskaffenhet och föregående vandel ådagalägges, att han är vådlig för annans säkerhet till person eller egendom; samt

antingen att han förskyllt frihetsstraff, som i och för sig eller sammanräknat med honom förut ådömt, icke avtjänat eller förfallet frihetsstraff uppgår till straffarbete i minst två år; eller

att han, ändå att detta fall ej föreligger, förut dömts till straffarbete och nu för därefter begånget brott prövas ånyo hava omedelbart förskyllt sådant straff.

3 §.

Synas i fråga om tilltalad de omständigheter föreligga, som nämnas i 2 §, skall domstolen, innan den meddelar dom, överlämna handlingarna i målet till den nämnd, som omförmäles i lag den ... om internering av farliga återfallsförbrytare.

I fall, varom i denna lag stadgas, skall nämnden förstärkas med tvänne ledamöter, behöriga att i riket utöva läkaryrket. Om utseende av dessa ledamöter ävensom suppleanter för envar av dem samt om avläggande av domared gälle vad i 2 § nyssnämnda lag föreskrives.

Sedan handlingarna i målet inkommit till nämnden, skall den snarast möjligt till domstolen avgiva yttrande, huruvida skäl föreligga för att den tilltalade må, i stället för att undergå straff, intagas till förvaring å vårdanstalt. Finner nämnden sådana skäl föreligga och fälles den tilltalade till straff under de omständigheter, som nämnas i 2 §, har domstolen att vid domens meddelande besluta, huruvida straffet skall verkställas eller utbytas mot förvaring, varom här stadgas.

4 §.

Den, som jämlikt 2 § blivit intagen i vårdanstalten, skall i anstalten förvaras minst tre år.

5 §.

Beslut om frigivning av den, som intagits i vårdanstalten, fattas av nämnden.

Ej må någon, ändå att han undergått förvaring i tre år, frigivas, så länge han på grund av sin sinnesbeskaffenhet är att anse såsom vådlig för annans säkerhet till person eller egendom.

6 §.

Synes det efter utgången av den för förvaring stadgade minsta tid icke nödigt att kvarhålla den förvarade i vårdanstalten men dock icke lämpligt, att han utan tillsyn befinner sig på fri fot, äge nämnden utskriva honom på prov och skall han i sådant fall, på sätt nämnden enligt särskild lag förordnar, stå under tillsyn.

7 §.

Varder den, som jämlikt denna lag för brott dömts till förvaring i vårdanstalt, övertygad att före domen eller ock därefter men före intagningen hava förövat annat brott, för vilket frihetsstraff ådömes honom, skall förvaringen träda i stället för straffet. Har han redan frigivits, må dom å frihetsstraff ej meddelas, förrän nämndens yttrande inhämtats, huruvida han bör återintagas i vårdanstalten, och må domstolen, där den utsätter frihetsstraff, kunna efter nämndens tillstyrkan besluta sådan återintagning.

8 §.

Förövar den, som jämlikt denna lag intagits i vårdanstalt, efter intagningen brott, för vilket, innan han frigivits eller på prov utskrivits, frihetsstraff ådömes honom, skall förvaringen träda i stället för straffet; dock må domstolen efter nämndens hörande, där brottslingen dömes till straffarbete och särskilda skäl föreligga, kunna förordna, att straffet skall verkställas och förvaringen avbrytas, till dess straffet blivit verkställt.

I fall, som i denna § omförmälas, skall brottslingen, om han

dömes till fängelse, hållas förvarad minst lika lång tid, räknat från det nya brottets begående, som den, varunder han skolat undergå fängelsestraff. Dömes han till straffarbete och verkställes ej straffet, skall han, räknat från tid, som här sägs, hållas förvarad i minst fyra år.

9 §.

Har den, som intagits i vårdanstalten, förövat nytt brott, efter det han intogs i anstalten men innan han därifrån frigavs eller på prov utskrevs, och skall dom meddelas först efter frigivningen eller utskrivningen, må frihetsstraff ej ådömas, förr än nämndens yttrande inhämtats. Efter nämndens tillstyrkan må domstolen, där straffet utgöres av frihetsstraff, kunna besluta, att straffet icke skall verkställas utan förvaring träda i dess ställe. Skall förvaring träda i stället för straffet, gälle om minsta tid för förvaring vad i 8 § andra stycket stadgas; dock må domstolen, även om den tid ännu icke förflutit, kunna, där särskilda skäl äro, efter nämndens tillstyrkan befria den dömde från att återintagas i vårdanstalten.

10 §.

Har den, som förvarats i vårdanstalt, förövat nytt brott, sedan han frigavs eller på prov utskrevs, och synes han vådlig för annans säkerhet till person eller egendom, må frihetsstraff ej ådömas honom, förr än nämndens yttrande inhämtats. Dömes han till frihetsstraff, må domstolen efter tillstyrkan av nämnden kunna besluta, att han skall ånyo intagas i vårdanstalten, och skall därvid, på sätt i 1 § sägs, förvaringen träda i stället för straffet.

Om minsta tid för förvaring gälle vad i 8 § andra stycket stadgas.

Åtalas han efter återintagningen för brott, begånget före

eller efter återintagningen, gälle vad för varje fall i 7, 8 och 9 §§ stadgas.

Verkställes straffet och stod han jämlikt 6 § under tillsyn, då han åtalades för brottet, skall han ånyo ställas under tillsyn efter straffverkställighetens avslutande.

11 §.

Åsidosätter den jämlikt 6 § på prov utskrivne vad honom enligt nämndens förordnande åligger och synes han förty vådlig för annans säkerhet till person eller egendom, må han, där nämnden så finner oundgängligt, kunna återhämtas till vårdanstalten. Ej må han dock på grund av det beslut kvarhållas längre tid än ett år.

Visar han sig fortfarande vådlig, så som nyss är sagt, må den tid, varunder han får i anstalten kvarhållas, genom nya beslut av nämnden kunna förlängas med ett år i sänder.

Föreligger fråga om den på prov utskrivnes återhämtande till vårdanstalt på grund av denna §, ankomme på nämnden att förordna, att han skall hållas i förvar, till dess nämnden över honom beslutit.

12 §.

Har den på prov utskrivne stått under tillsyn i fem år och har han under den tid ej dömts till återintagning eller jämlikt 11 § återhämtats till anstalten, kan nämnden besluta, att tillsynen skall upphöra och vare därefter på honom bestämmelserna i 11 § ej vidare tillämpliga.

13 §.

Förekommer i fråga om person, som hålles förvarad enligt denna lag, förvandling av böter, skall förvandlingsstraffet anses vara inbegripet i förvaringen.

14 §.

Mot nämndens beslut, varom i denna lag sägs, må talan ej föras.

15 §.

Har någon dömts till straff, i vars ställe trätt förvaring i vårdanstalt, varom här stadgas, och förövar han ånyo brott, sedan han intagits i anstalten men innan han därifrån frigivits eller på prov utskrivits, vare bestämmelsen i 4 kap. 10 § strafflagen om sammanläggning av det förra straffet med straffet för det nya brottet icke tillämplig. I övrigt skall, då förvaring trätt i stället för straff, så anses, som hade straffverkställigheten avslutats den dag, frigivning eller utskrivning på prov ägde rum.

Är den förvarade underkastad påföljd för viss tid, varom i 2 kap. 19 § strafflagen stadgas, skall tiden räknas från den dag, han ur anstalten frigives eller på prov utskrives. Varder han, innan tiden för påföljden lupit till ända, i anstalten återintagen eller, där han utskrivits på prov, jämlikt 11 § dit återhämtad, skall lika tid räknas från den dag, han ånyo kan varda frigiven eller på prov utskriven.

III.

Förslag till lag

om verkställighet av internering utav farliga återfallsförbrytare samt av förvaring utav förminskat tillräkneliga förbrytare.

---

1 §.

Den, som är internerad i anstalt för farliga återfallsförbrytare eller som förvaras i vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare, skall sysselsättas med arbete, som, i den mån lämpligen kan ske, bör innefatta övning i sådan färdighet, varigenom utsikterna underlättas för honom att, om han lösgives, kunna försörja sig; dock bör han i varje fall åtminstone delvis sysselsättas med arbete utomhus.

2 §.

Den i internerings- eller vårdanstalt förvarade skall bära klädnad, som honom i anstalten tillhandahålles, och skall denna vara tydligt skiljaktig från den dräkt, som är föreskriven för straffarbetsfånge.

3 §.

På sätt särskilt stadgas, skall viss andel av inkomsten utav den internerades eller den i vårdanstalt förvarades arbete honom

tillgodoföras och må dessutom arbetspremie kunna tilldelas honom för flit och ordentlighet i förening med gott uppförande.

Vill och kan den internerade eller förvarade, utöver vad i anstalten bestås, skaffa sig underhåll eller bekvämlighet, som med iakttagande av måttlighet och enkelhet låter sig förena, må sådan förmån kunna medgivas i mån av gott uppförande och såvitt ej ordningen eller säkerheten inom anstalten äventyras.

4 §.

Omedelbart efter intagandet i interneringsanstalt för farliga återfallsförbrytare skall den internerade hållas i enrum under högst tre månader men mot sin vilja ej längre tid, där ej sådant påkallas av hänsyn till fara för ordningen eller säkerheten inom anstalten.

5 §.

Angående rätt för internerad att mottaga besök och att mottaga eller avsända muntliga eller skriftliga meddelanden gälle i tillämpliga delar under de tre första månaderna av interneringstiden vad om straffarbetsfånge är bestämt samt därefter vad om fängelsefånge stadgas.

Angående rätt för den i vårdanstalt förvarade att mottaga besök och att mottaga eller avsända muntliga eller skriftliga meddelanden gälle i tillämpliga delar vad om fängelsefånge stadgas.

6 §.

Internerad eller i vårdanstalt förvarad, som bryter mot anbefalld ordning, straffes enligt bestämmelser i särskild lag.

7 §.

Under iakttagande av vad nu är sagt och på sätt Konungen närmare föreskriver, skall den, som är i internerings- eller vårdanstalt intagen, njuta den frihet, som med god ordning och säkerhet i anstalten låter sig förena; dock skall härvid tillses, att förmånerna gradvis beredas den internerade eller förvarade, i den mån han under internerings- eller förvaringstidens fortgång visar sig därav förtjänt.

IV.

Förslag till lag

om tillsyn över den, som lösgivits från interneringsanstalt för farliga återfallsförbrytare eller på prov utskrivits från vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare.

---

1 §.

Då någon enligt lagen om internering av farliga återfallsförbrytare frigives eller på prov utskrives, eller då någon enligt lagen om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare på prov utskrives, skall nämnden vid lösgivandet ur anstalten förordna om sådan tillsyn över den lösgivne, att han, utan att onödigt lidande förorsakas honom, så vitt möjligt avhålles från att ånyo begå brott.

Omprövning av tillsynsbestämmelserna skall äga rum minst en gång årligen.

2 §.

Nämndens förordnande kan, förutom andra nödiga ordningsföreskrifter, innehålla förbud för den lösgivne att utan särskilt tillstånd, meddelat på sätt i förordnandet fastställes, uppehålla sig å vissa angivna orter eller ställen eller lämna viss angiven ort; så ock förbud emot viss sysselsättning eller mot förtärande av rusdrycker.

3 §.

För en var, som vid lösgivningen ställes under tillsyn, skall nämnden efter vederbörande länsstyrelses hörande förordna tillsyningsman. Finnes ej annan person vara därtill lämplig och villig, vare på landet landsfiskal samt i stad polismästare och stadsfiskal pliktiga att mottaga sådant förordnande.

4 §.

Tillsyningsmannen har att övervaka efterlevnaden av nämndens bestämmelser för den lösgivne. På sätt nämnden i särskilt bemyndigande för varje fall föreskriver, må han i fråga om desamma kunna medgiva tillfälliga lättnader samt även eljest, dock under villkor, att saken genast underställes nämndens omprövning, vidtaga omedelbart erforderliga jämkningar.

Den lösgivne skall, där ej nämnden annorledes föreskriver, städse hålla tillsyningsmannen underrättad om sin bostad, på kallelse infinna sig hos honom och ej undandraga sig hans besök samt ej lämna arbetsanställning utan att dessförinnan hava inhämtat tillsyningsmannens råd.

5 §.

Då någon vid lösgivningen ställes under tillsyn, utfärde nämnden för honom frihetspass. Däri skall införas fullständig underrättelse om vad han enligt nämndens förordnande har att iaktta; så ock om vad han genom åsidosättande av sådan föreskrift äventyrar. Passet skall vid anfordran uppvisas för polismyndighet.

Avskrift av nämndens beslut rörande den lösgivne skall av nämnden överlämnas åt fångvårdsstyrelsen, vederbörande länsstyrelse samt tillsyningsmannen. Länsstyrelsen skall skyndsamt tillställa polismyndigheten i orten avskrift av nämndens beslut.

6 §.

Uppehåller sig den lösgivne å ställe, som är honom förbjudet, skall han av polismyndighet föras till plats, där han äger vistas.

Visar sig den lösgivne vådlig för annans säkerhet till person eller egendom, må han tagas i förvar av länsstyrelsen eller, i avvaktan på dess beslut, av underordnad polismyndighet, som därom genast hos länsstyrelsen gör anmälan.

Beslutar länsstyrelsen att hålla den lösgivne förvarad, skall sådan åtgärd omedelbart till nämnden inberättas och äga bestånd, till dess nämnden sig utlåtit, huruvida den lösgivne skall återhämtas till internerings- eller vårdanstalten.

7 §.

Om upphörande av tillsyn över den, som på prov utskrivits ur vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare, stadgas i särskild lag.

8 §.

De närmare föreskrifter, som för tillämpning av denna lag må anses erforderliga angående tillsyningsmans åliggande och vad därmed har gemenskap, meddelar Konungen.

V.

Förslag till lag

om skyldighet i vissa fall för domstol att låta verkställa undersökning om tilltalads sinnesbeskaffenhet.

---

1 §.

Där någon åtalas för mord eller enligt 19 kap. 1, 2, 3 eller 5 § strafflagen för mordbrand; eller

där någon, som genom tvänne laga kraft ägande domar blivit till straffarbete dömd, åtalas för därefter förövat brott, som icke är i lag belagt med mindre straff än straffarbete; eller

där någon, som dömts till straffarbete för brott, som omförmäles i 18 kap. 7, 8 eller 10 § strafflagen, åtalas för att efter domens meddelande ånyo hava begått sådant brott;

må till straff ej fällas, förr än utlåtande inhämtats däröver, huruvida han kan anses vara och vid brottets begående hava varit vid sina sinnens fulla bruk.

2 §.

Innan domstol fäller en tilltalad till straff under sådana förhållanden, att fråga om internering enligt lag den ... synes uppkomma, skall domstolen, ändå att fall ej är, som i 1 § säges, inhämta utlåtande, varom där stadgas.

VI.

Förslag till lag

om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning.

Härigenom förordnas, att 1 § i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Har den, som — — — i denna lag sägs.

Har i fråga om den, som hållits internerad i anstalt för farliga återfallsförbrytare eller förvarad i anstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare, interneringen eller förvaringen avbrutits för verkställighet av frihetsstraff, vare å det straff bestämmelserna i denna lag ej tillämpliga.

VII.

Förslag till lag

om ändrad lydelse av 1 och 6 §§ i lagen den 26 mars 1909 angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag.

Härigenom förordnas, att 1 och 6 §§ i lagen den 26 mars 1909 angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag, skall erhålla följande ändrade lydelse.

1 §.

Har den — — — målsägandes besvär.

Är målet, i vad den dömde rörer, av domstolen underställt högre rätts prövning eller är straffdomen villkorlig, äge vad nu är sagt ej tillämpning. Lag samma vare, där domstolens utslag innehåller erinran, jämlikt 16 § i lagen den . . . om internering av farliga återfallsförbrytare, eller där, på sätt i lagen den . . . om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare stadgas, målet varit underställt den nämnd, som där omtalas, och nämnden funnit skäl föreligga, för att den tilltalade må, i stället för att undergå straff, intagas till förvaring å vårdanstalt.

6 §.

Varder straff — — — laga kraft.

Där, sedan straff börjat verkställas, överrätt jämlikt lagen den . . . om internering av farliga återfallsförbrytare till den nämnd, varom där stadgas, hänskjuter frågan om straffverkställighetens utbyte mot internering, skall bestraffningen fortgå enligt underrättens utslag, till dess nämnden fattat sitt beslut.

Har överrätt jämlikt lagen den . . . om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare inhämtat yttrande av nämnden och efter nämndens tillstyrkan beslutit, att straffet skall utbytas mot förvaring, skall ock, där straff börjat verkställas, bestraffningen fortgå enligt underrättens utslag, till dess överrättens beslut vunnit laga kraft.

VIII.

Förslag till lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 om straffregister.

Härigenom förordnas, att 1, 5 och 7 §§ samt 8 § 1 mom. i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister skola erhålla följande ändrade lydelse.

1 §.

Hos fångvårdsstyrelsen — — — myndighet i riket

1. blivit dömda — — — till böter, eller
2. förklarats — — — inför rätta, eller
3. erhållit — — — eller
4. blivit för brott — — — eller
5. förklarats — — — till ansvar fällas, eller
6. blivit dömda till tvångsarbete, eller
7. förklarats skola i stället för att undergå ådömt frihetsstraff interneras i anstalt för farliga återfallsförbrytare.

5 §.

Då någon — — — i registret.

Fångvårdsstyrelsen — — — strafftidens längd.

Befälhavare — — — därstädes avlidit.

Då minderårig — — — till registret.

Där någon, som intagits i anstalt för internering av farliga återfallsförbrytare eller i anstalt för förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare, därifrån frigives eller på prov utskrives eller på prov utskriven återhämtas till anstalten eller internerad eller förvarad i anstalten avlider, skall ock anstaltens föreståndare därom lämna uppgift till registret.

7 §.

Straffuppgift — — — ur registret,

därest den person — — — samma § avses;

då han avlidit, medan han var intagen i allmän straffanstalt, eller ock genom uppgift, varom förmäles i 5 § tredje, fjärde eller femte stycket, eller annorledes vunnits tillförlitlig upplysning att han avlidit; samt

då nittio år — — — födelseår.

8 § 1 mom.

Fullständigt utdrag av registret skall meddelas, då framställning därom göres av domstol, Konungens befallningshavande eller allmän åklagare eller av annan myndighet, vilken enligt lag äger förordna om häktning, eller av nämnden för internering av farliga återfallsförbrytare och förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare eller då sådan framställning göres av riksdagens justitieombudsman eller dess militieombudsman. Till annan myndighet än nu är sagt, så ock till enskild, vars rätt må vara beroende på annan upplysning ur registret, än som framgår av i mom. 2 omförmält registerutdrag, skall fullständigt registerutdrag lämnas, då Konungen för särskilt fall därtill givit tillstånd.

IX.

Förslag till instruktion

för nämnden för internering av farliga återfallsförbrytare och förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare.

---

1 §.

Nämnden för internering av farliga återfallsförbrytare och förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare skall sammanträda i regel en gång varje kalendermånad samt oftare, då så prövas oundgängligen erforderligt.

2 §.

I frågor rörande internering av farliga återfallsförbrytare vare nämnden beslutmässig, då tre eller, där frågan är av större vikt, fem ledamöter äro närvarande.

I frågor rörande förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare vare nämnden beslutmässig, då fem, eller där frågan är av större vikt, sju ledamöter äro närvarande.

3 §.

I tillämpliga delar skall till efterrättelse lända vad om jäv i 13 kap. rättegångsbalken samt angående omröstning till dom i 23 kap. samma balk stadgas.

4 §.

Protokoll skall föras över ärenden, som i nämnden förekomma. Är vid besluts fattande någon ledamot av skiljaktig mening, äge han rätt låta densamma till protokollet anteckna.

5 §.

Minst en gång varje år skall interneringsanstalt och vårdanstalt av nämnden inspekteras, och har nämnden att därvid särskilt taga personlig kännedom om dem bland de internerade och förvarade, som kunna närmast ifrågakomma till lösgivning.

6 §.

Varje år före den 1 april skall berättelse om nämndens verksamhet under det sist förflutna året till justitiedepartementet avgivas.

7 §.

Ordföranden har att tillse, att nämndens arbete i stadgad ordning och utan onödig tidsutdräkt bedrives.

Ordföranden tillhör:

att låta utfärda kallelse till sammanträde;

att, där så erfordras, vid förfall för ledamot låta tillkalla hans suppleant och, vid förfall för denne, hos Konungen göra framställning om utseende av tillfällig suppleant;

att låta införskaffa de domstolsprotokoll och den utredning i övrigt, som för ärendes avgörande kan prövas erforderligt; samt

att, efter kontrasignation av sekreteraren, å nämndens vägnar underteckna expeditioner och skrivelser.

Vice ordförande skall, vid förfall för ordföranden, inträda i dennes tjänsteutövning. Har även vice ordföranden förfall, skall därom ofördröjligen göras anmälan hos Konungen, som förordnar tillfällig ordförande.

8 §.

Hos nämnden skall vara anställd en av Konungen förordnad sekreterare.

Sekreteraren åligger:

att föra diarium med tillhörande register över alla inkommande ärenden samt utgående expeditioner och skrivelser;

att tillse, att ärendena snarast möjligt komma i skick att kunna inför nämnden föredragas, samt för sådant ändamål, då komplettering av inkomna handlingar synes påkallad, därom hos ordföranden göra anmälan;

att vid nämndens sammanträden föredraga ärendena ävensom föra protokollet;

att uppsätta och kontrasignera expeditioner och skrivelser, som å nämndens vägnar av ordföranden skola undertecknas;

att i den ordning, nämnden beslutar, förvara dess handlingar;

att i fråga om nämndens årsberättelse samt de uppgifter, som till rättsstatistiken, straffregistret eller eljest enligt lag eller särskild författning skola från nämnden meddelas, fullgöra vad därom stadgats;

att å nämndens inspektionsresor vara densamma följaktig; samt

att i övrigt ombesörja de göromål, som nämnden till fullgörande av sitt uppdrag kan åt sekreteraren anförtro.

9 §.

Nämnden äger att hos vederbörande domstolar och övriga myndigheter erhålla all den upplysning och det biträde, som för nämndens verksamhet erfordras och av myndigheten kan lämnas.

10 §.

Tjänstledighet meddelas sekreteraren av nämnden.

Vid tillfälligt förhinder för sekreteraren förordnar nämnden ställföreträdare.

X.

Förslag till instruktion

för tillsyningsmän över dem, som lösgivits från interneringsanstalt för farliga återfallsförbrytare eller på prov utskrivits från förvaringsanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare.

---

1 §.

Tillsyningsman över den, som lösgivits ur interneringsanstalt för farliga återfallsförbrytare eller som vid lösgivning ur förvaringsanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare ställts under tillsyn, skall, med hörsammande av vad vidare i särskild lag eller i nämndens bemyndigande föreskrivits, uppmärksamt vaka över den lösgivnes uppförande, noggrant inhämta vad de från nämnden översända handlingar innehålla om honom, göra sig underrättad om hans vanor, de förhållanden, varunder han lever, och övriga omständigheter av vikt, söka att, med ledning av vad sålunda blivit utrönt, bereda honom lämplig sysselsättning samt i övrigt vidtaga åtgärder, ägnade att avhålla honom från att begå brott.

2 §.

Så ofta sådant erfordras för tillsynens genomförande, skall tillsyningsmannen besöka den lösgivne eller denne på kallelse

infinna sig hos tillsyningsmannen. Under de tre första månaderna skall det åligga tillsyningsmannen att, där ej särskilda förhållanden föranleda undantag, minst en gång i månaden besöka den lösgivne.

3 §.

Vid fullgörande av sitt uppdrag skall tillsyningsmannen låta sig angeläget vara att vinna den lösgivnes tillit. Under iakttagande av erforderlig fasthet i uppträdandet skall han alltid emot den lösgivne så förfara, att allt onödigt lidande undvikes. Särskilt skall tillsyningsmannen aktgiva därpå, att genom besök och meddelanden den lösgivne icke i denna sin egenskap onödigt utsättes för uppmärksamhet från arbetskamrater eller andra, vilkas kännedom om förhållandet kan lända den lösgivne till men.

4 §.

Å det för den lösgivne utfärdade frihetspasset skall tillsyningsmannen verkställa anteckning om den lösgivnes bostad och om hans inställelser hos tillsyningsmannen. Vad nämnden under den tid, den lösgivne icke är i anstalten intagen, eller vad tillsyningsmannen med stöd av nämndens bemyndigande för honom bestämmer, skall ock av tillsyningsmannen å passet genast angivas. Tillsyningsmannen skall dessutom föra anteckning om vad anmärkningsvärt i övrigt angående den lösgivne förekommer.

5 §.

Rapport, innehållande underrättelse om den lösgivnes uppförande samt om andra hans förhållanden, vilka kunna vara av betydelse, skall, där ej nämnden annorlunda bestämmer, av tillsyningsmannen avgivas årligen senast den 15 januari.

Inträffar omständighet av synnerlig vikt för nämnden att

omedelbart inhämta, skall tillsyningsmannen därom genast insända underrättelse.

6 §.

Där så lämpligen och utan men för den lösgivne kan ske, bör tillsyningsmannen med den lösgivnes arbetsgivare samt med myndigheter eller offentliga eller enskilda inrättningar eller föreningar söka åstadkomma den samverkan, som kan antagas vara till gagn vid tillsynens genomförande.

Vederbörande polismyndighet skall av tillsyningsmannen underrättas om den lösgivnes ankomst, bostad och sysselsättning samt, därest han underlåter att ställa sig nämndens föreskrifter till efterrättelse, om detta förhållande; och äger tillsyningsmannen av polismyndighet påkalla den handräckning, som för befattningens utövande må erfordras.

7 §.

Vistas tillsyningsmannen och den lösgivne å skilda orter eller uppkommer av annan anledning svårighet för dem att enligt föreskrift sammanträffa, äge biträde, som tillsyningsmannen för inhämtande av behövliga upplysningar anlitar, i fråga om kallelse och besök samt anteckning å frihetspasset rörande inställelser samma befogenhet och skyldighet som tillsyningsmannen.

Uppstår varaktig svårighet för tillsyningsmannen att personligen fullgöra tillsynen, skall han därom ofördröjligen göra anmälan hos nämnden.

Önskar tillsyningsmannen ledighet från befattningen, ankomme på nämnden att ledighet bevilja samt att förordna annan att därunder förestå befattningen.

JÄMFÖRANDE ÖVERSIKT.

Gällande europeiska strafflagar hava i allmänhet inga särskilda bestämmelser rörande förvaring av förminskat tillräkneliga samhällsfarliga förbrytare. Om förvaring av sådana gälla alltså samma regler som om förvaring av samhällsfarliga förbrytare överhuvud; därom jfr. motiveringen ss. 29—50 i det av sakkunniga förut utgivna »*Betänkande och Förslag rörande internering av samhällsfarliga återfallsförbrytare.*» Den gällande norska strafflagen (här betecknad **N.**) innehåller emellertid i detta hänseende om de förminskat tillräkneliga särskilda bestämmelser, vilka här nedan upptagas.

Däremot förekomma särskilda bestämmelser i samtliga nu föreliggande europeiska strafflagsförslag. Av dessa upptaga vi i nedanstående översikt det svenska utkastet av 1916 (**S. 1916**); det svenska kommissionsförslaget av 1923 (**S. 1923**); det danska kommissionsförslaget av 1912 (**D. 1912**); Torps danska förslag av 1917 (**D. 1917**); det tyska Vorentwurf av 1909 (**T. 1909**); det tyska »Gegenentwurf» av 1912 (**T. 1912**); det tyska förslaget av 1919 (**T. 1919**); det österrikiska förslaget av 1912 (**Ö. 1912**); det österrikiska »Gegenentwurf» av 1922 (**Ö. 1922**); det schweiziska förslaget av 1918 (**Schw. 1918**); det finska utkastet av 1921 (**Fi. 1921**); det italienska utkastet av 1921 (**It. 1921**); det tjeckoslovakiska utkastet av 1922 (**Tjsl. 1922**); samt det belgiska förslaget av 1923 (**Belg. 1923**).

Undersökning.

Beträffande undersökningen av tilltalads sinnestillstånd bör tydligen den regel gälla (även om den icke alltid uttryckligen uttalas i strafflagsförslagen), att domstolen alltid, då den finner skäl därtill, *kan* låta företaga sådan. Men i några lagverk har undersökningen för vissa fall gjorts *obligatorisk*. Sålunda stadgar **S. 1916,** 4: 2, att läkarundersökning skall äga rum, innan någon fälles till straff för brott, vars straffskala går upp till livstids tukthus; ävenså, innan någon, som förut undergått frihetsstraff i tio år eller därutöver, fälles till straff för brott, vars straffskala innehåller tukthus (vilken straffarts allmänna minimum är sex år). Dessutom förbehålles åt den speciella delen att i vissa särskilda fall stadga obligatorisk undersökning. I det väsentliga samma ståndpunkt intager **S. 1923** (där emellertid »tukthus» ersatts av »straffarbete» med fyra års allmänt minimum). **Schw. 1918** stadgar obligatorisk undersökning i fråga om dövstumma och epileptiker samt pålägger domaren plikt att i tvivelaktiga fall förordna om undersökning.

Belg. 1923 har intet stadgande om obligatorisk undersökning, men däremot detaljerade bestämmelser om undersökningsproceduren. Undersökning kan beslutas på varje stadium av processen, ända till dess domen vunnit laga kraft. Initiativet kan tagas av domstolen själv men även av part, vare sig allmänne åklagaren eller den tilltalade (eller hans advokat). Parts yrkande skall vara skriftligt och motiverat (art. 2). Domstolens beslut fattas efter kontradiktorisk förhandling och kan, vare sig det är positivt eller negativt, överklagas av båda parterna. Ett positivt beslut innebär, att den tilltalade för observation intages i straffanstalts sinnessjukavdelning för en tid av högst tre månader. Visar sig denna tid otillräcklig för undersökningens genomförande, kan domstolen, efter ny kontradiktorisk förhandling, förlänga observationstiden med nya tre månader.

It. 1921, motiv. s. 78, jfr. ib. s. 101, förklarar såväl beträffande otillräkneliga som förminskat tillräkneliga, att de, såvitt de äro kriminella, *icke ens för undersökning* få intagas på vanliga sinnessjukanstalter, vilka skola uteslutande reserveras för icke kriminella.

Förutsättningarna för förvaring.

Den självklara satsen, att den fullt otillräknelige, som visar sig samhällsfarlig, kan av samhället göras oskadlig genom förvaring i hospital eller asyl, uttalas stundom i gällande strafflagar och alltid i strafflagsförslagen. Då det gäller att utsträcka denna princip till sådana fall, som närma sig otillräknelighet men icke hinna denna ståndpunkt, är den första frågan, huru det tillagda området skall definieras. Gemenligen sker detta i relation till begreppet otillräknelighet.

Området för otillräknelighet avgränsas oftast genom bestämningar av psykologisk natur. Dock är det endast *ett* av här berörda förslag, som uttryckligen bygger begreppet på viljefrihet (**T. 1909,** 63 . . *så att därigenom hans fria viljebestämning var utesluten*). Det vanliga är, att den psykologiska bestämningen göres alternativ, otillräknelighet på intellektets *eller* på handlingsförmågans linje. I förra avseendet talas om frånvaro av förmågan att inse *rättsstridigheten* (**D. 1912,** 33; **T. 1919,** 18 *[das Ungesetzliche]*; **Ö. 1912,** 3; **Ö. 1922,** 10; **Schw. 1918,** 10; **Tjsl. 1922,** 19), *straffbarheten* (**T. 1912,** 13) o. s. v. *av sin handling*; i senare avseendet om frånvaro av förmågan att *»bestämma sin vilja i enlighet med sin insikt»* (**T. 1919,** 18); av förmågan att *handla efter sin insikt om det orätta* resp. *straffbara* (**T. 1912,** 13; **Ö. 1912,** 3; **Ö. 1922,** 10; **Schw. 1918,** 10; **Tjsl. 1922,** 19); saknad av tillbörligt *(»skyldigt») herravälde över sig själv* (**D. 1912,** 33). **N.** 44 använder såsom sammanfattande psykologisk bestämning ordet *utilregnelig* utan vidare definition och **Belg. 1923,** artt. 1, 6 likaså uttrycket *état de démence*. Samtliga nu nämnda lagverk, utom **Belg.**

1923, giva denna psykologiska situation en biologisk bakgrund, så att frånvaron av insikt, handlingsförmåga etc. betecknas såsom följd av sinnessjukdom etc.; då lagarne ej uttryckligen skilja mellan varaktiga och tillfälliga tillstånd av denna art, nämnas ofta vid sidan av sinnessjukdom m. m. även »störing av medvetandet» el. dyl. Ett bland berörda lagverk, nämligen **D. 1917,** 15, försöker att »biologiskt» bestämma området såsom innefattande, jämte sinnessjuka och sinnesslöa *[udpræget aandssvage]*, tillstånd, som *»måste alldeles likställas med sinnessjukdom»;* lagtexten angiver dock icke, i vad avseende likställbarheten skall äga rum. **It. 1921,** 32, betecknar otillräknelighetsområdet med uttrycket *alienato di mente;* därvid är det, såsom även sammanhanget visar, endast fråga om varaktiga tillstånd; jfr. emellertid *ib.* 19[1], där såsom straffrihetsgrund nämnes »tillstånd av patologisk suggestion». Huruvida den höggradiga sinnes*slöheten* skall ingå under förstnämnda begrepp eller såsom »svår psykisk anomali», *ib.* 33, under den förminskade tillräkneligheten, är ej fullt tydligt. Slutligen intaga några lagverk (**S. 1916,** 4: 1; **S. 1923,** 2: 1; **Fi. 1921,** 6: 4) en grupp för sig, i det de skilja mellan varaktiga och tillfälliga tillstånd och bestämma de förra rent biologiskt (**S. 1916** och **Fi. 1921:** *avvita;* **S. 1923,** *sinnessjuk eller sinnesslö*) men de senare rent psykologiskt (**S. 1916** och **Fi. 1921:** *att han ej till sig visste eller var oförmögen att handla efter sin vilja;* **S. 1916:** *att han fullständigt saknade insikt om sin handlings betydelse eller förmåga att handla efter sin vilja).*

Sedan begreppet otillräknelighet på ena eller andra sättet avgränsats, härledes gemenligen därur begreppet förminskad tillräknelighet genom en diminution: förmågan av fri viljebestämning var icke utesluten, men i hög grad minskad (**T. 1909,** 63); insikten om handlingens rättsstridighet resp. förmågan att handla efter sin insikt saknades icke, men var väsentligt nedsatt o. s. v. Även inom detta område gives vanligen åt den psykologiska situationen en biologisk bakgrund (t. ex. **Schw. 1918,** 11: *in seiner*

geistigen Gesundheit oder in seinem Bewusstsein beeinträchtigt oder geistig mangelhaft entwickelt, so dass die Fähigkeit . . .). Härvid förekommer ofta, att den biologiska bestämdheten är alldeles densamma vid förminskad tillräknelighet som vid full otillräknelighet, så att skillnaden blir alltigenom en gradskillnad: **N.** 56; **T. 1909,** 63; **T. 1921,** 13; **T. 1919,** 18; **Ö. 1922,** 10; i det väsentliga även **Tjsl. 1922,** 76[1]. Sålunda inträffar t. ex. även, att det biologiska begreppet *sinnessjukdom* användes såsom bakgrund dels för full otillräknelighet (fullständig frånvaro av insikt etc.), dels för förminskad tillräknelighet (nedsatt frånvaro etc.): **T. 1909,** 63; **Tjsl. 1922,** 76[1]. Oftast användas dock sådana uttryck som sjuklig störing av själsverksamheten el. dyl. Ovanberörda svenska och finska lagverk ha bestämt området av förminskad tillräknelighet rent psykologiskt, såsom väsentlig försvagning av insikt m. m.; enligt dem innebär, såsom förut anmärkt, begreppet sinnessjuk alltid full otillräknelighet. **Belg. 1923** utmärker det förminskade tillräknelighetsområdet med alternativet andlig undermålighet eller bristande jämvikt (*insuffisance ou déséquilibre mental,* i motsats till *démence,* som innebär full otillräknelighet, jfr. ov.). **It. 1921** betecknar, såsom förut nämnt, området av förminskad tillräknelighet (oberäknat kronisk alkoholism m. m.) såsom »svår psykisk anomali».

Den förminskade tillräkneligheten är i och för sig enligt förslagen oftast tillräcklig grund för en (fakultativ) *straffnedsättning.* Vanligen är den däremot icke tillräcklig grund för *förvaring,* varken såsom ersättning för straffet eller såsom tillägg därtill. Enda egentliga undantaget är **It. 1921,** 33, som på blotta basen av »svår psykisk anomali» föreskriver avsöndring i särskilda arbetskolonier; dock inträder — fortfarande utan avseende på samhällsfarligheten — samma behandling som för normala, om anomalien endast eller övervägande består i medfödd eller förvärvad brottslig böjelse.

Det plus, som utöver förminskad tillräknelighet fordras, för

att förvaring må kunna ådömas, är oftast, att *samhällsfarlighet* föreligger hos den tilltalade. Denna hans beskaffenhet avgöres 1) enligt några lagverk efter fri prövning av vederbörande myndighet; 2) andra åter fordra bestämda symptom därpå i form av begångna brott av viss beskaffenhet.

ad 1. Det förra är förhållandet enligt **N.** 39 (*farlig for retssikkerheden*); **D. 1912,** 84[1] (*vedblivende farlig for Retssikkerheden*); **T. 1909,** 65 (*wenn es die öffentliche Sicherheit erfordert*); **T. 1912,** 14 (*Rechtssicherheit*); **T. 1919,** 88 (*öffentliche Sicherheit*); **Ö. 1912** (*wenn er wegen seines Zustandes und mit Rücksicht auf seinen Lebenswandel und die Eigenart seiner Tat als gemeingefährlich anzusehen ist;* begreppet *gemeingefährlich* bestämmes i § 36 såsom *besonders gefährlich für die Sittlichkeit oder für die Sicherheit der Person oder des Vermögens*); **Ö. 1922,** 76 (*öffentliche Sicherheit*); **Schw. 1918,** 13 (*gefährdet der . . . vermindert zurechnungsfähige Täter die öffentliche Sicherheit oder Ordnung und ist es notwendig, ihn in einer Heil- oder Pflegeanstalt zu verwahren*); **S. 1916,** 3: 3 och **Fi. 1921,** 4: 6 (vilka emellertid hava en särskild bestämmelse för det fall, att brottet är in abstracto belagt med tukthus, jfr. ned.). **D. 1917,** 57 fordrar, jämte farlighet för rättssäkerheten, att straff befinnes oanvändbart.

ad 2. Det senare är förhållandet enligt **S. 1923,** 8: 2 (som fordrar dels i likhet med **S. 1916,** att den andliga bristfälligheten måste anses göra den tilltalade endast i ringa mån mottaglig för den med straffet avsedda verkan samt (där brottet ej är så allvarsamt, att det svåraste frihetsstraffet ingår i dess skala) att det genom gärningen i förening med den tilltalades sinnesbeskaffenhet [och föregående vandel: S. 1923] ådagalägges, att han är farlig för allmän säkerhet; dels att brottet är in abstracto belagt med åtminstone fängelsestraff [vars allmänna minimum är tre månader]). **Tjsl. 1922,** 58 och **Belg. 1923** tala ej uttryckligen om samhällsfarlighet, men förutsättningarna uppfattas tydligen såsom symptomer därpå. Enligt det förstnämnda äro dessa, antingen att den tilltalade nu dömes till minst ett års frihetsstraff

eller att han förut tvänne gånger dömts till frihetsstraff för brott (icke förseelse) beroende på arbetsskygghet, liderlighet, snikenhet eller dryckenskap och nu ånyo dömes till sådant brott; dessutom förutsättes, att det vanliga straffet synes skola bliva utan verkan. Enligt Belg. 1923 *kan* förvaring inträda, så snart den tilltalade överbevisats om ett *crime* eller *délit* (alltså icke förseelse) och *skall* inträda, om han förut undergått straff å ett års fängelse eller mera eller redan varit förvarad i minst ett år. Slutligen är att märka, att **Schw. 1918,** 14, vilket likasom andra förslag stadgar förvaring av de samhällsfarlige, dessutom stadgar förvaring utan varje avseende på samhällsfarlighet hos den förminskat tillräknelige, så snart hans *hälsotillstånd* gör detta nödigt (*erfordert der Zustand des ... vermindert zurechnungsfähigen Täters seine Behandlung oder Versorgung in einer Heil- oder Pflegeanstalt, so ordnet der Richter diese Behandlung oder Versorgung an*).

Ådömande av förvaring.

Beslut om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare skall enligt samtliga här berörda lagverk fattas av domstol, likagott huruvida förvaringen träder i stället för straffet eller tillägges detsamma. För det fall, att det åtalade brottet ligger under jurydomstol, uppstår frågan om juryns ställning till ådömande av förvaring. Härom uttala sig tvänne lagverk, nämligen **N.** 39[2], som fordrar, att en majoritet (som icke behöver vara kvalificerad) av lagrätten bejakar frågan, huruvida den tilltalade är farlig för rättssäkerheten, för att domstolen skall kunna ådöma förvaring (alltså överensstämmelse mellan lagretten och domstolen i avseende på den tilltalades samhällsfarlighet); samt **Belg. 1923,** 8, som beträffande brott av ifrågavarande slag gör förvaringen obligatorisk, så snart juryn bejakat de båda frågorna, huruvida den tilltalade begått brottet och huruvida han befinner sig i ett tillstånd av andlig undermålighet eller brist på jämvikt.

Beträffande tiden för ådömandet av förvaring hava några

förslag medgivit sådant ådömande även efter det att straffdomen meddelats och straffverkställigheten börjat; ja till och med vid verkställighetens avslutande. Så **D. 1912,** 84[2] (*Naar nogen, der er dømt til Straf, uden at Betingelserne for at anvende foranstaaende Regel have været tilstede, senere, før eller under Straffuldbyrdelsen eller ved dennes Avslutning, findes at være kommet i en mangelfuld Sjælstilstand, der gør ham vedvarende farlig for Retssikkerheden, kan det ligeledes ved Dom under offentlig Sag bestemmes, at Sikkerhedsforanstaltninger blive at træffe af Øvrigheden* osv.); **D. 1917,** 57 (innan straffverkställigheten avslutas och under förutsättning, att straff befinnes oanvändbart); **Tjsl. 1922,** 59 (här stadgas, att ifrågavarande dom skall meddelas av samma domstol, som i första instans dömt i brottmålet). — Enligt **Ö. 1912,** 37 skall visserligen förvaringsbeslutet meddelas i samband med straffdomen, men det kräves efter straffverkställighetens avslutande en ny prövning av domstolen, för att förvaringsbeslutet skall gå i verkställighet (*Das Gericht spricht die Zulässigkeit der Verwahrung in Anschluss an das Urteil aus und ordnet sodann auf Grund der Ergebnisse des Strafvollzuges an, dass der Verurteilte in einer besonderen staatlichen Anstalt oder in einer besonderen Abteilung der im § 36 bezeichneten Anstalt zu verwahren sei, wenn seine Gemeingefährlichkeit nicht behoben ist*). Enligt **Ö. 1922,** 77 *kan* ett nytt ingripande av domstolen äga rum (*Über die vorläufige Entlassung entscheidet in einem solchen Falle das Gericht. Hat sich der Entlassene bewährt oder ist die Verwahrung sonst durch den Strafvollzug überflüssig geworden, so widerruft das Gericht die Anordnung der Verwahrung*). **T. 1919,** 89 medgiver även ett eventuellt bortfallande av förvaringen, efter det att straffverkställigheten avslutats (jfr. ned.), men lämnar frågan öppen om formen för förvaringsbeslutets upphävande.

Några bland lagverken — både sådana, som ådöma förvaring jämte straff, och sådana, som låta förvaringen ersätta straffet — hava för mindre svåra fall uppställt andra skyddsåtgärder än förvaring. **N.** 39 lägger sålunda i domstolens hand att besluta,

att den förminskat tillräknelige »*efter øvrighedens nærmere bestemmelse bliver at anvise eller forbyde et bestemt opholdssted*»; lagen uppställer emellertid ingen rättsverkan för överträdelse av detta förbud. **D. 1912,** 84[1] nämner såsom mindre ingripande åtgärder (i motsats till »*offentlig Varetægt i en af de særlig dertil indrettede Anstalter eller Anstaltsafdelinger*») *Anvisning af eller Forbud mot et bestemt Opholdssted eller Henvisning til Sindssyge- eller Aandssvageanstalter, Helbredelsesanstalter for Drankere el. lign.* **D. 1917,** 57 uppställer på liknande sätt såsom lindrigare åtgärder *tvångsbestämmelser rörande vistelseort; värdshusförbud; omyndighetsförklaring; ställande under tillsyn* (i sistnämnda fall har tillsyningsmannen befogenhet att bestämma vistelseort) i motsats till det mera ingripande anbringandet *i en Sindssyge-, Aandssvage- eller anden Kur- eller Plejeanstalt eller i en særlig for saadanne Personer indrettet Forvaringsanstalt eller Anstaltsafdeling;* enligt detta förslag kan emellertid domstolen när som helst, på yrkande av åklagarmakten eller vederbörande anstaltsstyrelse, genom dom förändra beslutet om skyddsåtgärdens beskaffenhet — sålunda även övergå från mindre till mera ingripande åtgärd eller tvärtom. **T. 1912,** 14 medgiver, att förminskat tillräkneliga, som icke anses behöva underkastas förvaring, *nach Verbüssung oder Erlass der Strafe einer staatlichen Gesundheitsaufsicht unterstellt werden; daneben ist die Unterbringung in eine Familie oder Privatanstalt oder die Stellung unter Schutzaufsicht zulässig;* tiden för uppsikten bestämmes av domstolen intill fem års maximum. **T. 1919,** 88 stadgar helt kort, att om tillsyn (*Schutzaufsicht*) är tillräcklig, skall sådan anordnas. Ytterligare bör här anmärkas, att även där den mindre ingripande skyddsåtgärden väljes, straffet enligt **D. 1912,** 50 *kan* och enligt **D. 1917,** 57 *skall* bortfalla; intetdera förslaget uppdrager någon uttrycklig gräns med avseende på brottets svårhet, utöver vilken den mindre åtgärden skulle vara oanvändbar och endast förvaring kunna ifrågakomma.

I den viktiga frågan rörande förhållandet mellan straff och

förvaring — om och i vad mån för samma fall båda kunna användas efter varandra — är lagverkens ståndpunkt ganska växlande. Några låta straffet icke i någon mån påverkas av förvaringsbeslutet: ingen verkställighet av sistnämnda beslut ifrågakommer, förr än straffverkställigheten är i vanlig ordning fullbordad. Hit höra **N.; T. 1909; T. 1912;** ävenså **Ö. 1912,** vilket, såsom redan nämnt, låter verkställigheten av förvaringsbeslutet ankomma på ny prövning av domstolen efter straffverkställighetens slut. I huvudsak är även **T. 1919,** 89 att föra hit. Detta förslag stadgar, att straffet närmast verkställes; visar sig efter straffverkställighetens slut, att förvaring är överflödig, eller frigives den dömde villkorligt från sitt straff och återkallas icke frigivningen, så förfaller förvaringsbeslutet (formen härför angives icke av förslaget). Förslaget förutsätter möjligheten av villkorlig dom samtidigt med ett förvaringsbeslut; i sådant fall, då sålunda straffverkställigheten tillsvidare uppskjutes, *skall* den dömde omedelbart intagas i förvaringsanstalten och den tid, han där tillbringar, avräknas på prövotiden. — Andra förslag låta lika bestämt förvaringsbeslutet absolut utesluta straffverkställigheten: **S. 1916,** 3: 2, 3; **S. 1923,** 2: 2; **Fi. 1921,** 4: 5, 6; **D. 1917,** 57; **Belg. 1923.** — Åter andra förslag intaga en mellanställning. Sålunda *kan,* enligt **D. 1912,** 50, straffet alltid, oansett dess svårhet, bortfalla; frågan avgöres alltid fritt av domstolen, vilken alltså inom hela detta område väljer mellan straff ensamt, förvaring ensamt eller straff åtföljt av förvaring. **Ö. 1922,** 77 medger ett fakultativt bortfallande av straffet, dock endast, om detta icke överstiger sex månaders frihetsstraff. **Tjsl. 1922,** 58—60, som överhuvud åt förvaringen giver en karaktär av obestämt straff, låter närmast förvaringen träda i stället för straffet (eller fastmera, såsom lagtexten uttrycker sig, straffet verkställas i en särskild anstalt för sjuka fångar). Här kan den dömde kvarhållas obestämd tid; om emellertid ändamålet med förvaringen uppnås (ɔ: den sjuke tillfrisknar), innan den ådömda strafftiden lupit till

ända, skall förvaringen, där ej villkorlig frigivning kan äga rum, fortsättas av straff, till dess nämnda tidpunkt uppnås; såvida emellertid återstoden icke överstiger sex månader, kan verkställigheten ske i förvaringsanstalten. En något liknande ståndpunkt intages av **Schw. 1918,** 15, som dock oansett förvaringens faktiska tidslängd lämnar fritt i domarens hand att, efter förvaringens avslutande, bedöma, huruvida det ådömda straffet skall helt eller delvis verkställas. Man måste emellertid här erinra sig, att detta förslag, till skillnad från alla andra, uttryckligen uppställer, oberoende av samhällsfarlighet, sjukvårdssynpunkten såsom tillräcklig grund för att straffet (i första hand) ersättes av förvaring. **It. 1921,** 44, 63, som fullständigt upphävt varje principiell skillnad mellan straff och skyddsåtgärder, låter, såsom förut nämnt, den »psykiskt anomale» utan avseende på samhällsfarlighet undergå behandling i särskild arbetskoloni; skulle hans »anomali» huvudsakligen bestå just i hans brottsliga sinnelag eller skulle han tillfriskna men dock (såsom samhällsfarlig?) ej ägna sig för lösgivande, så skall han behandlas på samma sätt som psykiskt normala.

Verkställande av förvaring.

Beträffande förvaringens verkställighet innehållas i lagverken inga detaljer. I flertalet förslag betecknas emellertid anstalten uttryckligen såsom »allmän» eller »offentlig»: **S. 1916,** 4: 2, 3; **S. 1923,** 2: 2; **D. 1912,** 84 (*offentlig Varetægt i en af de særlig dertil indrettede Anstalter eller Anstaltsafdelinger* — i motsats till mindre ingripande åtgärder, varibland hänvisning till andra anstalter, vilka icke behöva vara offentliga); **T. 1909,** 65; **T. 1912,** 14; **T. 1919,** 88; **Ö. 1912,** 37; **Ö. 1922,** 76; **Tjsl. 1922,** 58 (*anstalt för sjuka fångar*); **Belg. 1923,** 6 (*en av de särskilda, därtill av regeringen bestämda och inrättade anstalter*); så torde även **N.** 39 vara att uppfatta (ehuru dylika allmänna »kur- och vårdanstalter»

ännu icke lära hava kommit till stånd i Norge [1]). **Fi. 1921,** 4: 5 talar endast om »tvångsvårdanstalt», men motiverna visa, att det är fråga om allmän sådan. **D. 1917,** 57 uppställer alternativet kur- eller vårdanstalt *eller »en særlig for saadanne Personer indrettet Forvaringsanstalt eller Anstaltsafdeling»*; av motiverna s. 60 framgår, att det ej skall anses uteslutet, att »kommunala och privata anstalter under statskontroll» kunna användas. **Schw. 1918,** 13 14 talar om *Heil- oder Pflegeanstalt* utan att fordra dess egenskap av statlig; men att avsikten är, att de skola stå under statlig kontroll synes framgå av art. 412 (*Der Bund kann Beiträge leisten an die Errichtung besonderer Abteilungen in Heil- oder Pflegeanstalten, die bestimmt sind, vom Richter eingewiesene gefährliche Geisteskranke aufzunehmen*); jfr. motiverna s. 10 (*Dafür sollen die Anstalten in den Stand gesetzt werden, eine wirksame Sicherung durchzuführen*).

Beträffande skötseln av förvaringsanstalten, är enligt **Tjsl. 1922** klart, att den står under samma ledning som de vanliga straffanstalterna, eftersom den själv betecknas såsom straffanstalt; detsamma kan antagas om **It. 1921. T. 1909,** 65; **T. 1912,** 14 och **T. 1919,** 89 synas ställa anstalten under *die Landespolizeibehörde;* liknande **Ö. 1922,** 77 (*Sicherheitsbehörde*). Övriga förslag lämna oavgjort, under vilken förvaltningsgren anstalten skall sortera (**Schw. 1918,** 15 förklarar, att verkställigheten tillkommer *die kantonale Verwaltungsbehörde*). — Såsom redan anmärkt, lämnar **D. 1912** valet mellan de av förslaget uppställda mer och mindre ingripande åtgärderna i förvaltningens (*Øvrighedens*) hand, under det **D. 1917** gör det till en domstolsfråga.

Utskrivning.

Flera lagverk uppställa ingen bestämd tidsgräns, varken uppåt eller nedåt, för förvaringen: den *skall* upphöra, då den blivit obe-

[1] Detsamma lärer vara förhållandet även beträffande en dylik bestämmelse i den gällande italienska lagen (art. 47).

hövlig, d. v. s. då den förvarade icke längre kan antagas vara samhällsfarlig, och *får icke* upphöra, förr än detta resultat vunnits. Hit höra **N.** 39; **T. 1909,** 65; **Ö. 1912,** 37; **D. 1912,** 84; **D. 1917,** 57; **Schw. 1918,** 15.

Några förslag uppställa intet minimum och icke heller något absolut maximum men föreskriva dock, att, sedan förvaringen pågått viss tid, den endast efter särskild prövning (av domstol) får förlängas, eller medgiva åtminstone, att i sådant fall domstols prövning kan påkallas av den förvarade. Hit höra **T. 1912,** 14, som stadgar, att, om förvaltningsmyndigheten icke företager utskrivning efter två års förvaring, den förvarade kan begära domstols beslut; avvisar domstolen hans ansökan om utskrivning, kan den icke upprepas förr än efter två år; **T. 1919,** 90, som likaledes lägger i förvaltningsmyndighetens hand att utskriva inom två år; då denna tid förflutit, skall utskrivning ske, såvida domstolen icke annorlunda beslutar; ett sådant beslut skall även innehålla bestämmelse om den maximitid, varunder förvaringen får pågå utan nytt domstolsbeslut; **Ö. 1922,** 78, som närmast överensstämmer med T. 1919, men i förvaltningsmyndighetens ställe sätter en särskild nämnd, varom jfr. ned.; samt **Belg. 1923,** art. 17, som har tre maximitider allt efter brottets svårhet, nämligen fem, tio och femton år: har icke nämnden (jfr. ned.) före maximitidens utgång ansett sig kunna utskriva den förvarade, så kan den domstol, som dömt till förvaring, efter åklagarens yrkande förlänga förvaringstiden och denna förlängning kan på samma sätt upprepas. (Dessa domstolsbeslut fattas, även då det gäller assisdomstolar, utan medverkan av jury).

Andra förslag stadga ingen maximitid, men väl (åtminstone för vissa fall) minimitid. Så är i allmänhet förhållandet med de förslag, som göra straffets bortfallande till förutsättning för förvaring. Sålunda **S. 1916,** som vid svårare brott för förvaringen stadgar en minimitid av tre år; **Fi. 1921** och **S. 1923,** vilka överensstämma med S. 1916; **Ö. 1922,** som för den händelse, att straffet

skall bortfalla (jfr. ov.) för förvaringen stadgar en minimitid = strafftiden; samt **Tjsl. 1922,** som utan undantag stadgar en minimitid av ett år och efter dennas förlopp medger villkorlig utskrivning men dessutom, för det fall, att den ådömda strafftiden är längre än ett år, föreskriver, att, där ej villkorlig utskrivning kan ske, den dömde även efter ett eventuellt tillfrisknande skall, till dess hela strafftiden förflutit, antingen kvarhållas i förvaringsanstalten, eller, där straffresten överstiger sex månader, förpassas till vanlig straffanstalt.

Angående frågan, av *vilken myndighet* utskrivningen beslutes, kan man åtskilja tre huvudlinjer, på vilka lagverken fördela sig: avgörandet kan ligga hos förvaltningsmyndighet, hos domstol eller hos ett enkom därför inrättat organ av på en gång judikativ och administrativ natur. Det förekommer emellertid även kombinationer mellan dessa principer.

I förvaltningsmyndighets hand lägges avgörandet enligt **N.** 39 (*Den trufne forholdsregel bliver igjen af vedkommende regjeringsdepartement* [justitiedepartementet] *at ophæve, naar den efter indhentet lægeerklæring ikke længere findes nødvendig*); och **D. 1912,** 84 (*Findes de trufne Foranstaltninger* [gäller även de ovan omtalade mindre skyddsåtgärderna] *efter indhentet Erklæring fra vedkommende Læge ikke længere nødvendige, kunne de af Øvrigheden ophæves*).

Åt domstolen lämnas avgörandet av **D. 1917,** 57 (*Naar en truffen Sikkerhedsforanstaltning* [jfr. här ov.] *efter indhentet Lægeerklæring ikke længere findes nødvendig, bliver den af Retten at ophæve, efter Omstændighederne foreløbigt eller endeligt*); av **Schw. 1918,** 15 (*Der Richter hebt die Verwahrung, Behandlung oder Versorgung auf, sobald der Grund der Massnahme weggefallen ist*); och av **It. 1921,** 89. Detsamma är förhållandet enligt **Tjsl. 1922,** 60, såsom framgår dels av bestämmelserna i §§ 128—132 om villkorlig frigivning, dels av motiverna s. 76.

Ett mellanstadium mellan dessa båda ståndpunkter intagas av **T. 1909, T. 1912** och **T. 1919,** vilka, såsom ovan berört, inom

vissa gränser låta bestämmandet tillkomma förvaltningsmyndighet, men låta det ankomma på domstolen, huruvida förvaringen skall kunna utsträckas över gränsen.

Åt en särskild myndighet (nämnd) överlämnas avgörandet enligt **S. 1923,** 8: 5; grunderna för denna myndighets organisation och verksamhet skola bestämmas av Konung och riksdag. **Ö. 1922,** 78 och **Belg. 1923,** 11 använda sig även av nämnd, men i viss kombination med domstol. Enligt förstnämnda förslag har, såsom förut anmärkt, inom en förvaringstid av två år, beslutanderätten angående utskrivning lagts i händerna på en nämnd; denna består av en domare, en representant för *die Sicherheitsbehörde,* en anstaltstjänsteman och en lekman. Utöver tiden av två år kan förvaringen endast på grund av domstols beslut fortsättas; ett sådant beslut skall även innehålla bestämmelse om den tidpunkt, då nytt domstolsbeslut erfordras för ytterligare fortsatt förvaring. — Enligt belgiska förslaget skall för varje sinnessjukavdelning av straffanstalt upprättas en särskild nämnd, bestående av en utav överdomstol tillsatt domare (ordförande), en medlem av provinsialrådet (utsedd av provinsrepresentationen) och en av justitieministern utsedd anstaltsläkare; medlemmarne utses för ett år jämte suppleanter för en var av dem; justitieministern tillsätter en ämbetsman såsom sekreterare. Inom de ovan omtalade maximitiderna (resp. 5, 10, 15 år) besluter nämnden fritt om utskrivning; förlängning av maximitiderna kräver beslut av domstol efter yrkande av åklagare (icke av nämnden) och ett sådant beslut kan upprepas.

Flera lagverk tala ej om annan utskrivning än en definitiv: **N.** 39; **T. 1909,** 65; **T. 1912,** 14; **T. 1919,** 90; **Schw. 1918,** 15. Andra uppställa uttryckligen två slag av utskrivning: definitiv och provisorisk. De båda danska förslagen känna, såsom förut anmärkt, jämte förvaring även mindre skyddsåtgärder, varibland uppsikt; **D. 1917,** 57 medgiver uttryckligen att den ena åtgärden genom domstolsbeslut utbytes mot den andra; sålunda kan på

detta sätt förvaringen övergå till vistelse på fri fot under uppsikt; möjligen kan enligt **D. 1912** detsamma ske genom förvaltningsbeslut. Därutöver uppställer emellertid **D. 1917,** 57 uttryckligen två slag av utskrivning ur förvaringsanstalten, *endelig* och *foreløbig*. **Ö. 1912,** 37 uppställer även båda formerna av utskrivning utan att yttra sig om, av vem och i vad ordning återkallande av provisoriskt utskrivningsbeslut skall ske. **Belg. 1923,** 12 känner likaledes båda formerna. Enligt *ib.* § 19 skall den förvarade vid provisorisk utskrivning (vilken företages av nämnden) vara underkastad »psykiatrisk övervakning» (*surveillance psychiâtrique*) under minst ett år; närmare bestämmelser utfärdas av nämnden vid utskrivningen. Om den utskrivnes andliga bristfällighet visar sig fortfara, eller han ej underkastar sig övervakningen, kan han *på åklagares yrkande* återintagas.

ALLMÄN MOTIVERING.

Den samhällshämnd mot skadliga individer, som på tidiga stadier av samhällets utveckling utgör straffets innebörd, kan i olika fall förklaras på olika sätt: samhället hämnas för egen räkning (såsom kanske vid högförräderi) eller det hämnas i gudarnes namn (på »sakralt» sätt) eller det har på sig överflyttat mer eller mindre av den hämnd, som individerna förut övat mot varandra. Men i vilket fall som helst riktas straffet att börja med gemenligen mot alla skadliga individer utan undantag, kanske till och med mot djur etc., som varit orsak till skadan. I sistnämnda hänseende må exempelvis erinras om den romerska bestämmelsen i de tolv tavlornas lag, att den, som i bedrägligt syfte upplöjt de små bildstoder av Jupiter Terminus, vilka användes såsom gränsmärken, skulle *jämte sina oxar* offras åt Jupiter, vilken han härigenom förolämpat; jfr. även 3 Mos. 20: 15, 16 och därpå grundade bestämmelser i senare lagar. Förr eller senare medför emellertid utvecklingen en förändring härutinnan, i det hänsyn tages till den farlige individens *vilja*. Detta leder till en dubbel inskränkning. Likasom sådana fall, där handlingen skett av ren *våda* och således ingen slutsats kan dragas om den handlandes viljefarlighet, utbrytas och kanske alldeles undantagas från hämndstraffet, så anses straffet icke heller tillämpligt på de *»otillräkneliga»*, vilka icke besitta vilja i den betydelse, vari rättsordningen fattar detta begrepp: barn, sinnessjuka, sinnesslöa. Dessa inskränkningar mötas i den tanke, att

blott den, som av »fri vilja» framkallar ett ont, således har *skuld,* skall drabbas av straffets onda. Likasom individen själv känner ånger, skam o. s. v. över sin handling på den grund, att han tror sig hava kunnat handla annorlunda än han gjorde, att hans handling beror av hans *fria* vilja, så överför han, uti lagstiftningen, helt naturligt denna viljefrihet även på andra individer: likasom ånger m. m. knyter sig till föreställningen om den egna friheten, så inskränkes hämndkänslan till de fall, då han föreställer sig den andre såsom fri. Den frie individen har skuld, den ofrie ingen skuld; följaktligen förtjänar den frie individen straff, den ofrie intet straff.

För vad angår själva resultatet, nämligen att den otillräknelige icke bör straffas, har även den straffrätt, som söker befria sig från vedergällningsidén och grunda straffet på kamp mot samhällsfaran, ingen anledning att göra någon ändring. Visserligen grundas preventionsstraffet icke på brottslingens *skuld* utan på hans *farlighet.* Och visserligen är den sinnessjuke, vad man än må anse om hans skuld, icke en hårsmån mindre farlig, därför att han är sinnessjuk. Men därav följer endast, att samhället bör söka på något sätt parera denna fara, lika väl som annan fara. För att straff skulle komma till användning, måste först den fråga besvaras, huruvida straffet verkligen är det rätta medlet, även i dessa fall, mot den oförnekliga faran. Och såvida man icke ville vidga begreppet straff, så att det komme att innefatta åtgärder, vilka enligt hävdvunnet beteckningssätt ansetts falla utanför detsamma, så måste nämnda fråga bestämt besvaras med nej. De åtgärder, som man (i våra dagar) sammanfattar under ordet straff, hava beräknats för normala och till viss utveckling hunna individer och hava åsyftat att verka avskräckande på andra individer i samhället samt om möjligt psykiskt förändrande (eljest åtminstone oskadliggörande) på brottslingen själv. Då intet som helst syfte att avskräcka ens andra individer kan anses innefattat i åtgärden, faller den icke in under

ordet straff. Och även om man ville använda detta eller något annat ord för att därunder sammanfatta *alla* åtgärder mot samhällsfarliga individer överhuvud, tillräkneliga och otillräkneliga, så skulle ett sådant enhetligt begrepp automatiskt uppdela sig i åtgärder mot tillräkneliga och åtgärder mot otillräkneliga, d. v. s. i åtgärder med och utan ett avsiktligt avskräckningsmoment.

Därmed är dock icke sagt, att icke mellanformer kunna tänkas, som innesluta vissa elementer utav båda slagen av åtgärder. Detta sammanhänger med det psykologiska faktum, att mellan den mest utpräglat normala och den mest utpräglat onormala själsbeskaffenhet otaliga, kontinuerliga övergångsstadier kunna tänkas, alldeles som människans naturliga psykiska utveckling genom omärkliga grader stiger från begynnelsepunkten till sin kulmen. De mellanstadier, som sålunda uppstå, de må bero på bristande normalitet eller på ungdomlig ålder, kunna, för vad angår straffrätten, svårligen undgå att bringa vedergällnings- och preventionsprincipen i strid med varandra.

Från vedergällningsståndpunkt vore två behandlingssätt tänkbara: antingen att upprätthålla fiktionen om en absolut motsats mellan frihet och ofrihet, så att alla tillstånd ovanom en viss skiljepunkt beläggas, såsom fria, med det vanliga straffet och alla tillstånd nedanom samma punkt äro, såsom ofria, fullkomligt strafflösa; eller ock, därest en gradering av begreppet frihet medgives, låta straffet variera efter graden av frihet d. v. s. av »skuld»: ju mera skuld desto mera straff *par. cet.;* ju mindre skuld, desto mindre straff. Såväl i lagstiftning som i teori ådagalägga vedergällningsprincipens representanter ganska stor villrådighet härutinnan. Jämför man de båda linjer, på vilka ifrågavarande variation kan förekomma, ungdomsbrottslighet och abnormbrottslighet, så visar sig, att somliga lagar varken i fråga om den ena eller andra antaga något egentligt mellanstadium: på båda linjerna är övergången oförmedlad från full straffbarhet till full straffrihet. Häremot strider icke, att gränsen mellan

straffbarhet och straffrihet på grund av ungdomlig ålder även i en sådan lag kan bestämmas genom en undersökning in concreto (av den tilltalades förståndsmognad etc.). Men *om* straffbarhet anses föreligga in casu, så föreligger den helt och fullt. Andra lagar åter antaga i fråga om åldersvariationen ett mellanstadium med mindre straffbarhet men förneka ett sådant mellanstadium på den andra linjen, så att där på den springande punkten den normales fulla straffbarhet oförmedlat övergår i den abnormes fulla straffrihet. Åter andra lagar införa på båda linjerna ett mellanstadium, så att såväl den ungdomlige som den »halvabnorme» förbrytaren får (eller kan få) mindre straff än det ordinära.

Om lagarne visa sig osäkra, till den del de giva uttryck åt vedergällningsprincipen, så gäller detta ej mindre i mån som preventionsprincipen, under kamp med vedergällningen, fått fotfäste i lagen. Sålunda intaga en del lagar den ståndpunkt att, under det de erkänna ett mindre straffbart mellanstadium såväl i fråga om ungdomliga som om abnorma förbrytare, väl beträffande de förra men icke beträffande de senare (inom vissa gränser) medgiva en helt annan behandling än det för den fullvuxne och normale beräknade straffet, nämligen en från vedergällning frigjord preventivbehandling. De tillåta, åtminstone i fråga om ett visst område av brott, begångna av ungdomliga förbrytare, att straffet bortfaller och ersättes med uppfostran; däremot avstå de i fråga om halvabnorma icke från den vanliga straffreaktionen, låt vara med obligatorisk eller fakultativ nedsättning av straffet.

Osäkerheten i lagarnes ståndpunkt visar hän på en svårighet att överhuvud kunna förlika vedergällningsprincipen med den faktiska beskaffenheten av nu omtalade mellantillstånd. Att låta straffet oförmedlat övergå i straffrihet på en bestämd punkt (denna må abstrakt bestämmas, eller avgöras genom undersökning *in casu* av det konkreta fallet) är att göra våld på verkligheten. Då psykologiskt det område, som betecknas såsom ofrihet,

kontinuerligt övergår i det område, som betecknas såsom frihet, och då det medgives från vedergällningsprincipens förespråkare, att den »ofrie» absolut icke bör straffas, så är det tydligt, att de fall inom »frihetens» område, som omedelbart gränsa till ofrihet, i det allra närmaste äro lika litet skickade för straff, som de ofria. Svårigheten avhjälpes föga genom införande av ett mellanstadium, mindre straffbart än det normala. Om det ordinära straffet mestadels icke passar för den, som närmar sig sinnesslöhet eller barnaålder, så passar det troligen icke mycket bättre, därmed att det göres kortare. Men icke nog härmed. Själva *förkortandet* av behandlingen — den må kallas straff eller något annat — innebär i synnerligen många fall i och för sig en ny olämplighet. Skall den unga människan med brottslingsanlag kunna räddas åt samhället, så kräves visserligen en annan behandling än straff — en mera uppfostrande behandling — men framför allt kräves, att denna behandling icke är för kortvarig. Och vad angår den halvabnorme, så har straffet med all sin olämplighet för övrigt den fördel med sig — om det är fråga om allvarligare fall och sålunda om frihetsstraff — att det gör brottslingen oskadlig, så länge det pågår. Men ju förr det slutar, desto förr släppes brottslingen ut på samhället, antagligen i särdeles många fall icke förbättrad utan tvärtom. Denna behandlingsmetod innehåller således — åtminstone med hänsyn till ett stort antal av de konkreta fallen — ett dubbelt fel: dels att straffa i stället för att använda en mera lämplig behandling, dels att göra behandlingen kortvarigare än den vanliga, under det fastmera i de flesta fall åtminstone möjlighet bör finnas att göra den långvarigare.

Beträffande de halvabnorma — i det följande taga vi ensamt hänsyn till dem — är oförnekligt, att abnormiteten mycket ofta betyder ett väsentligt plus i deras samhällsfarlighet, jämfört med en normal brottsling. Förklaringen, varför abnormiteten ökar samhällsfarligheten, kan växla. Det kan vara en abnorm, *positiv*

drift, som framkallar ständigt nya brott av viss typ: så ofta sedlighetsförbrytare, särskilt mera ålderstigna; ävenså mordbrännare, särskilt vid pubertetsperioden o. s. v. Abnormiteten kan även taga sig ett *negativt* uttryck: en viljeslapphet, som sätter brottslingen ur stånd till den handlingsenergi, som i många fall kan vara av nöden för att leva laglydigt; eller en på större eller mindre imbecillitet beroende oförmåga att tillräckligt klart inse gärningens faktiska eller sociala betydelse eller de för brottslingen själv farliga följder, som den kan innebära. Med ett ord: abnormiteten kan positivt framkalla eller stärka *till* brottet drivande motiver, eller ock negativt försvaga eller upphäva *från* brottet avhållande motiver.

Om nu emellertid än den halvabnorme, såsom dels mindre lämpad för straffreaktionen dels samhällsfarligare än den normale förbrytaren kan i många fall påkalla en särskild behandling, måste dock starkt betonas, hurusom den halvabnorme skiljer sig från den helabnorme däruti, att det icke är *a priori* uteslutet att använda det vanliga straffet mot den förre. I fråga om den halvabnorme måste sålunda för varje särskilt fall undersökas, när (vanligt) straff bör inträda och när icke; och i sistnämnda fall är den behandling, som bör inträda i stället för straffet alldeles icke så obetingat fri från varje egentligt straffelement som beträffande den helabnorme. Att det stundom kan vara absolut oundgängligt att reagera med straff av vanlig typ är lätt att förstå, om man t. ex. antager det fall, att den tilltalade begått ett grövre brott i tillstånd av rent akut halvabnormitet, och nu, såvitt utrönas kan, definitivt återgått till normalt tillstånd. Att behandla denna normala person, såsom om han fortfarande hade varit halvabnorm, kan naturligen lika litet komma i fråga, som att alldeles avstå från varje reaktion. Reaktion måste således äga rum, och denna kan icke bestå i annat än straff. Såvitt emellertid i detta fall sammanhanget mellan halvabnormiteten och den brottsliga gärningen är sådant, att hans nuvarande sam-

hällsfarlighet måste anses mindre i samma mån som hans sinnestillstånd vid brottets begående varit avlägset från hans normala tillstånd (naturligen under den nämnda förutsättningen, att återfall i det abnorma tillståndet icke är att befara), så är det, även ur preventivsynpunkt, fullkomligen befogat att använda ett *mindre* straff än vanligt. I gällande svensk strafflag har denna tanke tagit sitt uttryck — visserligen icke i uppställandet av den »förminskade tillräkneligheten» (5: 6), vilken fastmera, i det den lämnar alldeles åsido tillståndets beskaffenhet av kroniskt eller akut och därmed mera eller mindre samhällsfarligt, uteslutande bygger på »skuldens» ringhet — men i sådana institut som t. ex. *barnamord*, begränsat genom fostrets dödande »vid födseln eller [kort] därefter», där kvinnans genom förlossningen, *nödvärnsexcess* (5: 9), där den avvärjandes genom angreppet förorsakade, mer eller mindre abnorma tillstånd med rätta synts lagstiftaren innebära mindre samhällsfarlighet än en motsvarande handling under rent normala förhållanden. Förutom dessa i modern straffrätt allmänna institut kan även erinras om de ej sällan förekommande straffnedsättningarne vid fall av s. k. *iustus dolor*, där det visserligen ej är fråga om avvärjande av angrepp utan fastmera om hämnd för ett redan verkställt angrepp men där den handlande skäligen kan anses hava utan egen skuld för tillfället bragts ur den normala jämvikten. Några lagar uppfatta även ruset på liknande sätt.

Annorlunda ligger däremot frågan mestadels i de fall, där brottslingen såväl vid brottets begående som vid domens meddelande befinner sig i ett tillstånd av halvabnormitet. Här måste dock den möjlighet beaktas, att ehuru abnormiteten icke är akut, hastigt övergående, utan en mera konstant beskaffenhet hos brottslingen, den likväl icke (genom att skapa eggande eller försvaga avhållande motiver) influerar på brottets begående och således icke föranleder därtill, att brottslingens samhällsfarlighet skulle vara en annan — vare sig större eller mindre — än den

normale brottslingens. Exempelvis kan antagas, att den abnorme begått en handling, vilken han lika lätt hade kunnat tänkas begå, om han varit normal — misshandlat den, som retat honom till vrede etc. — och att detta brott kommer till beivrande efter åratals ostraffligt liv. Denne abnorme synes närmast böra behandlas efter samma grunder som en normal brottsling. Det är möjligt, att hans tillstånd kräver hänsyn vid själva exekutionen av straffet, men detta är ingenting annat än som i princip kan gälla även i andra fall: om den vanliga modus för straffverkställigheten inverkar oförmånligt på hans befinnande, så kan detsamma sägas t. ex. om en ftisiker. Det låter emellertid även tänka sig — allt efter abnormitetens beskaffenhet — att han, ehuru abnormiteten ej stått i samband med brottet — är mindre mottaglig för straffets psykiska verkan än en normal brottsling; kanske till och med, att straffet kan hava den inverkan på hans psyke, att han därigenom blir mera samhällsfarlig. I sådant fall finnes en anledning — som icke kan antagas föreligga i fråga om andra sjukdomar — att söka ersätta straffet med en annan behandling. — Om nu sålunda en halvabnormitet, ehuru den icke influerat på samhällsfarligheten, under omständigheter bör leda till antingen modifikation i straffet eller till straffets ersättande med annan behandling, så kan man däremot för ifrågavarande fall icke ur ren preventivsynpunkt fordra straff-*minskning:* lika litet som abnormiteten här innebär större, lika litet innebär den mindre samhällsfarlighet, än om samma handling under samma omständigheter företagits av en normal person. Men naturligen finnes icke minsta skäl, varför icke en sådan person lika väl som någon annan t. ex. skulle under givna förutsättningar kunna erhålla villkorlig dom.

Återstår det vanligaste och här huvudsakligen intresserande fallet, nämligen att abnormiteten, på grund av dels sin kroniska beskaffenhet dels sitt samband med brottet, innebär en ökad samhällsfarlighet hos brottslingen. Möjligheten är i dessa fall

synnerligen stor, att den brottsliga böjelsen varar lika länge som själstillståndet. Detta område av brottslighet berör sig så mycket närmare med den av oss i annat sammanhang behandlade kroniska beskaffenheten hos normala förbrytare, som det ofta är mycket ovisst, om det föreligger normalitet eller abnormitet hos den kroniske brottslingen och i båda fallen internering på lång eller obestämd tid är det enda tillräckligt effektiva medlet mot den i brottslingens person liggande samhällsfaran. Men abnormitetens betydelse inskränker sig icke till att utgöra ett blott specialfall av kronisk brottslighet och det vore alldeles icke tillrådligt att i fråga om behandlingen av de samhällsfarliga halvabnorma hänvisa till de lagstiftningsåtgärder, som må hava vidtagits i fråga om kroniska förbrytare överhuvud. Vid förekomst av halvabnormitet kan nämligen (utpräglad) kronisk brottslighet vida lättare få antagas föreligga än i andra fall; d. v. s. mindre stränga vilkor böra uppställas beträffande de förut begångna brottens och utståndna straffens beskaffenhet och antal, än i fråga om den normale brottslingen: den permanenta halvabnormiteten hos en brottsling utgör enligt erfarenheten ett ganska starkt indicium, för att hans brottslighet är kronisk; ja, redan ett enstaka brott, om det tydligt sammanhänger med abnormitetens närmare beskaffenhet, kan under omständigheter utvisa en fullt kronisk samhällsfarlighet. Men uppställer man inga särskilda bestämmelser i fråga om de kroniska brottslingar, som äro halvabnorma, så komma tvärtom villkoren för deras intagande på förvaringsanstalt att i tillämpningen bliva vida strängare än i fråga om andra kroniska förbrytare; eftersom den halvabnorme såsom sådan — i varje fall efter svensk lag — kan väntas få väsentligt mindre straff än den kroniske förbrytare, som skall anses fullt tillräknelig, kommer den halvabnorme *par. cet.* att bliva i tillfälle att föröva betydligt flera brott, innan han kan intagas i förvaringsanstalt, än vad fallet är med den fullt tillräknelige kroniske brottslingen. Om exempelvis den fullt tillräknelige för fyra sär-

skilda brott undergått sammanlagt tio års straffarbete, så skulle kanske för den halvabnorme detta straffkvantum motsvara 6, 7 eller flera dylika brott.

Med avseende på den närmare beskaffenheten av de lagstiftningsåtgärder, som här skulle kunna komma i fråga, framträda samma synpunkter, som sakkunniga på sin tid behandlat rörande de tillräkneliga kroniska brottslingarna. Man måste sålunda avgöra frågorna om 1) förvaringens förhållande till straffet: huruvida den skall träda i stället för detta eller såsom ett plus tilläggas detsamma; 2) förutsättningarna för dom å förvaring, dels i den tilltalades tidigare liv dels i hans nu förövade brott och nuvarande sinnesbeskaffenhet; 3) förvaringens verkställande på sådant sätt, att tillräcklig effektivitet vinnes samtidigt med att onödig hårdhet undvikes.

ad 1. Närmast gälla här i fråga om de halvabnorma till väsentlig del samma skäl som beträffande kroniska förbrytare överhuvud för att *icke* kumulera straff och skyddsåtgärd. Visserligen kräver allmänpreventionen — då det ju icke är fråga om *otillräkneliga* — att den mot de halvabnorma förbrytarna riktade åtgärden uppfattas såsom ett lidande. Men det kan icke betvivlas, att tvångsförvaringen kommer att så uppfattas. Dock blir detta element icke så starkt framträdande som vid behandlingen av de tillräkneliga kroniska brottslingarna (där interneringstiden alltid kommer att bliva längre än den ådömda strafftiden — en regel som här icke låter sig genomföras, jfr. ned.). Emellertid försvagas folkåskådningens krav på lidande, i mån som den dömde anses mindre tillräknelig. I svårare fall torde också kunna antagas, att den myndighet, som har att besluta om utskrivning, härvid går till väga med största försiktighet och icke företager sådan, där den ej känner sig fullt förvissad om den dömdes förbättring och ofarlighet. Skulle man, på grund av misstro i denna punkt mot ifrågavarande myndighet, vilja i allmänpreventivt intresse stadga straffverkställighet före förvaringen, så kunde, lika-

som i fråga om de tillräkneliga kroniska brottslingarna, befaras, att institutet finge föga praktisk tillämpning, i det den dömande myndigheten skulle finna obilligt att först underkasta brottslingen straff och därefter ytterligare inspärrning under namn av förvaring.

Men utöver dessa skäl tillkommer i fråga om de halvabnorma ett annat och avgörande. På grund av de halvabnormas psykiska beskaffenhet måste det å dem verkställda frihetsstraffet visserligen icke i alla (därom jfr. ned.) men i synnerligen många fall betraktas icke blott såsom ett för uppnående av samhällets syfte obehövligt lidande utan såsom en direkt skadlighet, motverkande samhällssyftet (såvitt nämligen detta innefattar även individualprevention). Verkställt på samma sätt som å fullt tillräkneliga brottslingar, kan det på den halvabnorme verka så irriterande, att han lämnar straffanstalten icke mindre utan mera samhällsfarlig än vid intagandet. Hans egen uppfattning, att han jämfört med andra brottslingar behandlas orättvist, lärer icke hävas därigenom, att straffet jämlikt 5 kap. 6 § strafflagen utmätes mildare på grund av hans förminskade tillräknelighet, då det i alla fall ofta måste inträffa, att han *in toto*, nämligen i båda anstalterna sammanlagt, hålles inspärrad längre än andra, som gjort samma gärning men som slippa med den ena behandlingen.

ad 2. Frågan om förutsättningarna för skyddsåtgärdens vidtagande ställa sig väsentligt annorlunda beträffande den halvabnorme än beträffande den fullt tillräknelige kroniske brottslingen. För att straffet skall anses otillräckligt gentemot en fullt tillräknelig brottsling, fordras ovillkorligen, att så genom en lång erfarenhet visats vara förhållandet: att straff upprepade gånger och till sammanlagt betydande kvantum förgäves kommit till användning mot honom. Annorlunda den halvabnorme: här kan, i synnerligen många fall, av hans blotta samhällsfarlighet eller av dennas närmare beskaffenhet slutas, att straffet icke är lämpligt

eller tillräckligt såsom reaktion. Visserligen måste även i fråga om den halvabnorme samma fordran fasthållas som i fråga om den fullt tillräknelige kroniske brottslingen, att viljans samhällsfarlighet måste besitta en viss intensitet. Ett ringa brott, även om det får antagas bero på psykisk mindervärdighet, kan icke besvaras med inspärrning, låt vara i vårdanstalt, på obestämd tid. Men hinner samhällsfarlighetens intensitet en viss höjd eller med andra ord går straffet över en viss gräns, så bör förvaring kunna inträda, utan hinder därav att den halvabnorme aldrig förut straffats. Det finnes så mycket mindre skäl att först kräva ett eller flera försök med straff, som, enligt vad nyss nämndes, straffet mycket ofta kan verka förvärrande i stället för förbättrande. Vid fastställande av gränsen för den straffbarhet, där även den halvabnorme, som aldrig förut dömts till straffarbete, bör kunna intagas i förvaringsanstalt i stället för att straffas, bör ihågkommas, att hans straff, såsom redan påpekat, jämlikt 5 kap. 6 § strafflagen enligt regeln är mindre än en fullt tillräknelig brottslings i samma fall. Vid dylikt förhållande lärer det icke innebära någon obillighet, att han kan underkastas förvaring på obestämd tid, såvitt han dömes till två års straffarbete eller svårare straff. Det samma synes böra gälla, om två års straffarbete eller mera på det sätt påvilar honom, att det nu ådömda straffarbetet skall sammanläggas med honom förut ådömt men ännu icke avtjänat fängelsestraff. Har vidare straffarbete förut ådömts honom, synes han, oavsett huruvida det varit kortare eller längre och huruvida det avtjänats eller icke, kunna underkastas förvaring, därest han nu, för ett efter denna dom begånget brott, ånyo dömes till straffarbete, kortare eller längre. Återfallet i förening med hans mindre tillräkneliga sinnesbeskaffenhet torde — i många fall — erbjuda tillräckliga hållpunkter för att antaga en samhällsfarlighet, som kan motivera anstaltsbehandling på obestämd tid. Vad slutligen angår det fall, att den, som redan varit intagen i förvaringsanstalten, efter lösgiv-

ningen begår nytt brott, synes det, under förutsättning av hans samhällsvådlighet, vara tillräcklig anledning för beslut om ny förvaring, att han för det nya brottet dömes till frihetsstraff. Sannolikheten är här synnerligen stor, att han blivit för tidigt lösgiven och det torde tryggt kunna överlämnas åt vederbörande myndigheter att utskilja de fall, där anstaltsbehandling icke är behövlig.

Samma skäl, som göra det icke tillrådligt att vidtaga förvaring i fråga om en brottsling, som första gången straffas och med ett mindre straff, tala även emot att under nuvarande förhållanden bestämma gränsen efter straffskalan in abstracto, utan utsättande av det konkreta straffet. Lagens nuvarande straffskalor äro härtill för ojämna och samma skala innehåller ofta allt för olika grader av samhällsfarlighet. Garanti för att den obestämda förvaringen aldrig skall användas på för svaga grunder kan endast vinnas genom straffets utsättande in concreto.

Teoretiskt kunde starkare skäl synas tala för att medgiva förvaring av den halvabnorme, som visserligen icke begått brott men genom annan gärning — t. ex. straffri förberedelse till svårt brott — givit ett otvetydigt bevis om svår samhällsfarlighet. Likväl innehåller ett dylikt förfarande — att döma en person till långvarig frihetsförlust på hans blotta samhällsvådlighet, utan att straffbar gärning föreligger och under omständigheter, då en fullt tillräknelig person icke skulle kunna drabbas av någon som helst reaktion — en så stark avvikelse från det hävdvunna betraktelsesättet, att man ej kan våga ett sådant steg, då det ej föreligger ett starkare praktiskt behov än som i verkligheten är förhållandet. I ett särskilt fall har visserligen detta behov framträtt med ganska stor styrka, nämligen i fråga om straffånge, som under straffverkställigheten i förbindelse med halvabnormitet visar en sådan sinnesbeskaffenhet, att han måste anses synnerligen samhällsvådlig och att det med ganska stor sannolikhet kan förutses, att han snart efter frigivningen kommer att begå

svåra brott. Här vore önskvärt att man kunde undgå frigivningen genom att avbryta straffet och i stället övergå till förvaring. Försiktigheten torde dock bjuda att uppskjuta införandet av en så påfallande nyhet i rättsordningen, till dess man först hunnit se, huru institutet i dess nu föreslagna begränsning verkar och huru det mottages av folkopinionen.

ad 3. Den verkan, som man i främsta rummet vill uppnå med förvaringen, är brottslingens oskadliggörande. Därav följer, att han under alla förhållanden måste hållas inne, så länge han på grund av sin sinnesbeskaffenhet är att anse såsom »vådlig för annans säkerhet till person eller egendom». Däremot utgör det i och för sig intet skäl för fortsättande av förvaringen, att hans psykiska mindervärdighet fortfar; tydligen är det tänkbart, att så kan vara förhållandet, ehuru den samhällsfarlighet, vari den tidigare tog sig uttryck, ej längre förefinnes. Emellertid kräva allmänpreventiva hänsyn, då det ju åtminstone i fråga om förstagångsförbrytare gäller ganska allvarliga brott, att vistelsen i vårdanstalten icke blir alltför kortvarig. Det torde därför böra stadgas, att även i det fall, att den psykiska mindervärdigheten och därmed kanske även samhällsvådligheten skulle visa sig vara av ganska hastigt övergående natur, utskrivning icke får ske förr än efter viss minimitid. Denna minimitid har föreslagits till tre år.

Därest i fråga om person, som intagits i vårdanstalten, ett tidigare begånget brott upptäckes och avdömes, synes under alla förhållanden detta brott icke böra föranleda straffverkställighet. Det är visserligen möjligt, att det nyupptäckta brottet kan ställa hans samhällsfarlighet i annan dager. Men härtill kan tagas hänsyn vid beslut rörande hans frigivning. Att det nyupptäckta brottet skulle kunna innebära något skäl att underkasta honom straff i stället för förvaring eller att avbryta förvaringen och inskjuta en straffverkställighet på viss tid, låter svårligen tänka sig. Däremot kan väl tänkas, att, därest han vid bedö-

mandet av det nyupptäckta brottet redan frigivits, hans sinnesbeskaffenhet kan genom denna upptäckt komma att framstå i sådan belysning, att det synes önskvärt att underkasta honom ytterligare förvaring (man kan t. ex. antaga, att förvaringen ådömts för en inbrottsstöld men att det nu upptäckes ett förut begånget giftmord). Teoretiskt borde härav följa, att om en *före* förvaringen meddelad straffdom, vilken av någon anledning icke verkställts, förekommer till verkställighet, efter det den dömde icke blott (på grund av en annan straffdom) intagits i vårdanstalten utan därifrån frigivits, samma möjlighet borde öppnas för att ånyo intaga honom i anstalten. Emellertid lärer, där det är fråga om något mera allvarliga straff, sannolikheten för att dylika fall skola inträffa, numera, efter straffregistrets införande, vara så ringa, att fördelen av denna teoretiska konsekvens icke kan uppväga de praktiska olägenheter, som det måste medföra, att det en gång slutgiltigt avgjorda målet ånyo drages inför domstol (för avgörande av huruvida förvaringen skall återupptagas eller icke). Förslaget behandlar därför, jämlikt 1 §, detta fall på samma sätt som om den nyupptäckta domen varit känd redan vid meddelandet av domen å förvaring (i det ifrågavarande straff ingår under uttrycket »vad av brottslingen eljest ådömt frihetsstraff kan återstå oavtjänat»).

Annorlunda, om nytt brott begås efter intagande å vårdanstalten. Visserligen ligger även då närmast till hands att i betraktande av brottslingens psykiska beskaffenhet använda förvaring såsom reaktion i stället för straff. Men man kan dock icke bortse därifrån, att det ur individualpreventiv synpunkt, närmast såsom avskräckningsmedel för brottslingen själv, kan vara nödigt att hava någon annan reaktion att tillgå än förvaring å vårdanstalten. I åtskilliga fall låter tänka sig, att själva vetskapen om att förvaringen kan avbrytas av straffverkställighet, kan på honom inverka avhållande från brott; och kanske ävenså under vissa omständigheter, att straffverkställigheten kan för framtiden

verka avskräckande. Det är dock tydligt, att medlet måste användas med största varsamhet och noggrannt beaktande av det individuella fallet, eftersom, enligt vad förut påpekats, straffverkställigheten på personer av detta slag mycket ofta kan befaras utöva en direkt förvärrande verkan. Men då brottslingen numera, genom sin vistelse i vårdanstalten, kan antagas vara känd för vederbörande, bör det vara möjligt för dessa att i det särskilda fallet väga alla omständigheter mot varandra och välja den lämpligaste reaktionen.

Frågan ligger på väsentligt samma sätt, om brott begås efter lösgivning från vårdanstalten. Såvitt samhällsvådlighet måste anses föreligga, torde även då i de allra flesta fall förvaring vara att föredraga framför straff. Men man bör dock icke utesluta möjligheten att under särskilda förhållanden — isynnerhet vid mindre allvarliga brott och då lång tid förflutit mellan lösgivningen och brottets begående — kunna försöka med straffverkställighet.

I de fall, då förvaring användes såsom reaktion mot brott, begånget *efter* intagning i vårdanstalt, synes i regel minimitiden, räknat från tidpunkten för det nya brottets begående, böra höjas; detta såväl av allmänpreventiva som individualpreventiva hänsyn.

Angående den närmare tekniska behandlingen av alla dessa konkurrensfrågor jfr. ned. under den speciella motiveringen sid. 96 ff.

Det återstår nu att undersöka, på vad sätt avgörandet bör träffas, då det gäller att fatta beslut om val mellan straff eller förvaring ävensom i fråga om lösgivning ur vårdanstalten.

Beträffande halvabnorma förbrytare vore ännu mindre tillrådligt än beträffande fullt tillräkneliga kroniska förbrytare att låta ett automatiskt bortfallande av straffet och dess ersättande med förvaring äga rum. Hur noggrannt man än ville uppdraga den krets, inom vilken skyddsåtgärden hade att inträda, skulle det dock alltid förekomma fall, där särskilda omständigheter gjorde det lämpligt att avstå från förvaring och använda det vanliga straffet. Detta gäller, såsom i annat sammanhang påpekat, redan de fullt tillräkneliga kroniska förbrytarne, där man dock har mycket preciserade objektiva förutsättningar i form av en hel serie begångna brott och utståndna straff av viss minimisvårhet; och så mycket mer de här i fråga varande förbrytarne, där man icke kan undgå att använda förvaring redan på basis av ett enda brott och utan någon föregående straffverkställighet.

Beträffande de utvägar, som kunde erbjuda sig för frågans lösning, framställa sig närmast tvänne alternativ, nämligen antingen att låta domstolen, som ådömer straffet, jämväl hava makt att besluta straffverkställighetens ersättande med förvaring, eller, såsom av sakkunnige föreslagits i fråga om de fullt tillräkneliga kroniska förbrytarne, lägga denna makt i händerna på den i sistberörda betänkande föreslagna nämnd. Det förra alternativet sy-

nes här möta liknande betänkligheter som i fråga om de fullt tillräkneliga kroniska förbrytarne. Under nuvarande förhållanden bleve risken icke alldeles ringa, att de många olika domstolarne härvid följde olika principer och en verklig eller skenbar stränghet i lagens tillämpning från en eller annan domstols sida skulle — helst i fall, där domstolen icke innehölle nämnd — kunna skada institutet i folkmeningen och göra det mindre användbart. Härutinnan skulle väl genom obligatorisk underställning under högre instans kunna vinnas någon korrektion men kanske icke en fullt tillräcklig.

Å andra sidan resa sig betänkligheter även mot ett överlämnande i den nyss omtalade nämndens hand av makten att besluta förvaring. Dessa betänkligheter hava visserligen icke synts sakkunnige avgörande, då det gällde de fullt tillräkneliga kroniska brottslingarne; beträffande dessa uppställes ju i sakkunniges förslag den förutsättning för internering, att de skola ha begått en hel serie brott och utstått många års straffarbete. Inom denna trånga krets skulle endast alldeles särskilda förhållanden kunna föranleda, att internering vore mindre lämplig än straffverkställighet och en kontradiktorisk förhandling inför domstol, varigenom en sådan tilltalad skulle söka visa obehövligheten eller olämpligheten av internering för hans vidkommande, skulle sällan eller aldrig få någon praktisk betydelse. Men här, där inga sådana bestämda objektiva förutsättningar finnas, ligger frågan väsentligen annorlunda. Om en förstagångsförbrytare, i stället för att straffas på bestämd kortare tid, insättes på förvaring på obestämd tid, eventuellt för alltid, utan att hava fått tillfälle att i detta avseende utföra sin talan, så är det mycket möjligt, att ett eller annat sådant fall skulle fattas såsom utslag av byråkratiskt godtycke. Icke heller har man här det särskilda skäl, som gör sig starkt gällande i fråga om de fullt tillräkneliga kroniska förbrytarne med deras långa förbestraffning, nämligen att de av nämnden eller åtminstone vissa dess ledamöter äro väl kända eller att

i varje fall noggranna upplysningar om deras antecedentier, särskilt från deras långa strafftid, lätt kunna förskaffas och vara synnerligen vägledande både för nämndens och eventuellt även för allmänhetens omdöme.

I denna situation har det synts sakkunnige vara åtminstone tillsvidare den bästa lösningen, att ett för individen så genomgripande beslut som det om förvaring på obestämd tid måste stödja sig på både domstol och nämnd. Domstolens beslut om förvaring fordras, men domstolen får icke fatta detta beslut, där ej nämnden tillstyrkt förvaring. Hava domstolen — eventuellt högsta domstolen — och nämnden varit eniga i sin uppfattning, att straff bör bortfalla och förvaring inträda, så synas alla rimliga krav på försiktighet vara tillgodosedda och ingen beskyllning för godtycklig rättsskipning vara att befara.

I de fall, där förslaget medgiver återupptagande av förvaring, efter det frigivning skett, gäller samma regel. Återintagandet förutsätter alltid beslut av domstol, men sådant kan icke komma till stånd, där ej nämnden givit sitt tillstyrkande. Däremot har nämnden intet veto i fråga om straffverkställigheten: där således förslaget låter ett val ske mellan fortgående av förvaringen eller interpolation av straffverkställighet, fattar domstolen sitt beslut oberoende av nämndens mening, ehuru visserligen efter nämndens hörande.

Rätten att besluta om lösgivning ur vårdanstalten har i förslaget tillagts nämnden. Att överlämna denna befogenhet åt domstol eller att dela den mellan domstol och nämnd, har synts sakkunnige mindre lämpligt. Nämnden har under förvaringstiden haft tillfälle att grundligt lära känna den förvarades sinnesbeskaffenhet och nämndens sammansättning torde utgöra en borgen för att prövningen, huruvida han utan fara för det allmänna kan lösgivas, skall ske samvetsgrannt och efter verkligt sakkunnig undersökning. Vad domstolen angår, kan icke förväntas, att den i allmänhet skall hava någon mera ingående kännedom

om den förvarades person. Även om det stadgades, att samma domstol, som dömt till förvaring, jämväl skulle besluta om lösgivning, vunnes ingen sådan garanti, eftersom lång tid kan hava förflutit, sedan beslutet fattades om hans intagande. Är forum delicti ett annat än hans forum domicilii, ligger detta än mera i öppen dag. Då sålunda domstolen så gott som alltid har långt mindre kännedom om brottslingens person än nämnden, är det knappast att förvänta, att någon domstol skulle vilja påtaga sig ansvaret att lösgiva en person, som nämnden förklarat på grund av vådlighet böra kvarhållas. Av samma skäl vore det väl ej heller lämpligt, att domstolen kvarhölle en person i förvaringsanstalten, som nämnden ansåge utan våda kunna lösgivas. Har underdomstolen på sin tid ansett förvaring icke böra äga rum, medan överdomstolen dömt till förvaring, framträder en ny svårighet, då det varken kan anses lämpligt, att först nämnda domstol skall besluta om förvaringens upphörande eller att frågan skall direkt läggas under överdomstolens avgörande. Än vidare kunde det bliva ganska betungande för domstolarna, särskilt överinstanserna, om prövning rörande lösgivning skulle för varje förvarad regelbundet företagas på bestämda mellantider eller dylik talan av den förvarade få med vissa mellantider anställas.

Sakunnige hava föreslagit två former av lösgivning: *frigivning*, som är definitiv och varigenom nämnden förlorar all makt över den förvarade, samt *utskrivning på prov* (6 §) med därtill hörande tillsyn.

Den minimitid av tre år, som gäller för frigivning av den enligt 2 § i förvaringsanstalten intagne, gäller även för utskrivning på prov. Även gäller, likasom för frigivning, att den förvarade icke får utskrivas på prov, så länge hans vistelse på fri fot skulle innebära våda för annans säkerhet till person eller egendom. Men den förvarades obalanserade natur eller ringa omdömesförmåga kan i många fall medföra, att, ehuru han, under förutsättning av ständig tillsyn, skulle utan våda kunna vistas på

fri fot, han skulle vara eller snart bliva vådlig, därest han utan tillsyn befunne sig i frihet. Det är därför nödvändigt att mellan förvaringen och den fulla friheten hava tillgång till ett mellanstadium, vilket utmärkes därav, att han lever utanför anstalten och såtillvida i frihet, men dock är skyldig att underkasta sig ständig tillsyn. Allt efter omständigheterna måste denna tillsyn göras olika sträng och i övrigt vara olika beskaffad; härom har nämnden att för varje särskilt fall förordna, och de bestämmelser, som en gång givits rörande en viss utskriven, böra vara föränderliga i ena såväl som andra riktningen. För att göra tillsynsbestämmelserna effektiva, är det uppenbarligen nödvändigt, att nämnden har något maktmedel gentemot den utskrivne; detta består främst däri, att den utskrivne, om han visar sig fortfarande vådlig, kan »återhämtas» till anstalten.

Beträffande svårigheten för nämnden att ställa en prognos för den förvarades uppförande, därest han lösgives, är tydligt, att nämnden aldrig kan hava någon full säkerhet, för att han icke skall ånyo begå brott. Nämnden måste här, såsom uti allt mänskligt handlande, gå efter sannolikhet. Finner den i hög grad sannolikt, att den förvarade på fri fot, även utan tillsyn, skall förhålla sig laglydigt, så förordnar den om frigivning (och har därmed definitivt skilt den förvarade från sig). Anser den sig ej kunna ställa en så gynnsam prognos men finner dock avgjort sannolikt, att han under förutsättning av tillsyn icke skall visa sig vådlig, så förordnar den om utskrivning på prov. Vågar nämnden ej ens ställa denna prognos, så behåller den honom i anstalten. Utskrivningen på prov får naturligen alldeles icke fattas såsom ett experimenterande, i fall då nämnden icke har någon hållpunkt för att bilda sig en mening om den förvarades uppförande på fri fot.

Beträffande antalet av dem, som genom den nu föreslagna lagen skulle komma att i egenskap av förminskat tillräkneliga undergå förvaring, låta sig inga slutsatser dragas från antalet av dem, som för närvarande dömas till straff med åberopande av 5 kap. 6 § strafflagen. Då ett dylikt åberopande enligt nu gällande rätt medför, att brottslingen erhåller straff av vanligt slag men kortare än som eljest skulle ådömts, undvika läkarutlåtandena så mycket som möjligt, just i fråga om de verkligen farliga halvabnorma, för vilka nämnda behandlingssätt är ur alla synpunkter, och främst ur samhällsskyddets, alldeles förkastligt, att införa dem under den i nyssnämnda lagrum uppställda kategorien: fastmera förklaras de antingen otillräkneliga (och intagas sålunda på sinnessjukanstalt i stället för att straffas) eller ock fullt tillräkneliga (varmed de åtminstone göras oskadliga under den fulla strafftiden). Det lider intet tvivel, att med nu föreslagna lag antalet av dem, som förklaras vara av den i 5 kap. 6 § strafflagen omförmälda sinnesbeskaffenhet, kommer att väsentligt stiga, nämligen genom medtagande just av de farliga, för vilkas räkning detta förslag tillkommit. Maximigränsen för antalet av dem, som kunna intagas i förvaringsanstalt, torde under nuvarande statsfinansiella förhållanden få dragas efter den synpunkt, att inga nya fängelseanläggningar kunna komma i fråga; man måste inskränka sig till redan existerande, till fångvårdsstyrelsens disposition stående anstalter. Av det utav över-

direktören V. Almquist avgivna utlåtande, här intaget såsom bilaga, synes framgå, att förvaring av förminskat tillräkneliga i särskilda anstalter skall, utan särskild kostnad för statsverket, kunna åstadkommas för omkring ett 80-tal män och ett 30-tal kvinnor.

Om nedbringandet i övrigt av kostnaderna för statsverket utav den föreslagna reformen jfr. motiveringen till sakkunniges »Betänkande och förslag rörande internering av farliga återfallsförbrytare» (1922) sid. 77.

SPECIELL MOTIVERING.

I.

Förslag till lag om internering av farliga återfallsförbrytare.

Angående detta förslag se Betänkande och förslag rörande internering etc. (1922), allm. motiv. sid. 51 ff. och spec. motiv. sid. 81 ff.

Den i förslaget av 1922, 15 § 1 p. intagna bestämmelsen om obligatorisk undersökning av tilltalads sinnesbeskaffenhet har nu utbrutits ur detta förslag och sammanförts med andra dylika bestämmelser i ett särskilt lagförslag; jfr. här nedan under V.

I 18 § 2 st. har införts en särskild bestämmelse om beräkning av tiden för påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen. Jfr. förslaget om förvaring av förminskat tillräkneliga, 15 § 2 st.

II.

Förslag till lag om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare.

1 §.

»*Prövas skyldig till frihetsstraff*». Det brott, som omedelbart föranleder förvaringsdomen, behöver icke i och för sig förskylla straffarbete. Jämlikt 2 § 4 st. kan förvaring inträda, även om detta brott närmast förskyller fängelse men brottslingen likväl, på grund av sammanläggning med förut ådömt straffarbete, *in toto* dömes till straffarbete i minst två år.

Förvaringsdomen förutsätter alltid en samtidig dom på frihetsstraff. Måttstocken, efter vilken det avgöres, huruvida brottet är svårt nog att föranleda förvaring, hämtas nämligen icke från straffskalan *in abstracto* utan från straffet *in concreto*. Om skälen härför jfr. ov. under den allmänna motiveringen sid. 75.

»*Förvaring i särskild vårdanstalt*». Härmed avses en enkom för förminskat tillräkneliga inrättad anstalt, skild såväl från vanliga straffanstalter som från anstalter för otillräkneliga av ena eller andra slaget; ävenså från anstalter för minderåriga, alkoholister, lösdrivare m. m.

»*Träda i stället för nämnda straff*». Då någon ekivalering mellan straff och förvaring icke ansetts böra förekomma, får en

delvis undergången förvaring icke så omräknas, att den skulle motsvara ett delvis undergånget straff. Därav följer, att vid utsättande av straff för ett brott, begånget under tiden mellan förvaringens början och dess avslutande, regeln i 4 kap. 10 § strafflagen (om sammanläggning av det nya straffet med den vid brottets begående återstående *resten* av det gamla straffet) icke blir tillämplig (jfr. 15 § här nedan). Det är sålunda möjligt, att det senare straffet verkställes och att denna verkställighet innebär ett avbrott i förvaringen (härom jfr. 8 och 9 §§), men i övrigt inverkar den icke på något sätt på förvaringen. Om åter icke heller det senare straffet verkställes utan uppgår i förvaringen (om sålunda rättsverkan av det senare brottet sammansmälter med rättsverkan av det förra), så inverkar det senare brottet såtillvida på förvaringen, att minimitiden meräandels kommer att höjas (jfr. nyssnämnda §§).

Den fråga, huruvida, då straff utbytts mot förvaring, i en given tidpunkt straffet skall anses verkställt eller icke verkställt (t. ex. beträffande iteration), måste så besvaras, att i och med förvaringens avslutande straffet måste anses verkställt, men dessförinnan (oansett den tid, den dömde tillbragt i vårdanstalten) icke verkställt. Av praktiska skäl måste detta gälla, även om avslutandet är provisoriskt (den i 6 § omtalade utskrivningen på prov); i annat fall skulle iterationsreglerna lätt bliva otillämpliga på den sålunda utskrivne (enär det i 4 kap. 14 § strafflagen använda uttrycket *undergått bestraffning*, såsom grund för avbrott av iterationspreskription, svårligen kan så tolkas, att det skulle innefatta den förvaring, varom stadgas i denna lag). Jfr. 15 § *i. f.*

»*Återstå oavtjänat*». Detta gäller, även om den dom, som pålagt brottslingen ett ännu icke avtjänat frihetsstraff, skulle vara obekant för den domare, som ådömer förvaring. Om sålunda under eller efter förvaringen en före förvaringen meddelad, icke verkställd (resp. icke till fullo verkställd) straffdom före-

kommer till verkställighet, så träder förvaringen automatiskt i stället för detta straff, såvitt det utgör frihetsstraff. Angående de betänkligheter, som denna regel kunde anses framkalla, jfr. den allmänna motiveringen sid. 77.

2 §.

En fullständig bestämning av förutsättningarne för förvaring enligt detta lagförslag bör även lösa frågan om eventuell konkurrens mellan lagbestämmelser, som kunna förväntas rörande olika skyddsåtgärder; t. ex. om hos en och samma person såväl förutsättningarna för tvångsuppfostran som för förvaring enligt detta förslag föreligga. Det låter tänka sig, att lagen för dylikt fall lade i domarens hand att välja mellan de olika åtgärderna, eller att lagen själv läte en viss bland åtgärderna prevalera över de andra eller stadgade någon viss ordningsföljd dem emellan; kanske även, att för de kombinerade fallen särskilda åtgärder vidtoges, t. ex. en anstalt upprättades för ungdomliga mindre tillräkneliga. Sakkunnige hava emellertid, på lagstiftningens nuvarande stadium, icke kunnat i annan mån ingå på dessa frågor, än försåvitt rör förhållandet mellan den här föreslagna skyddsåtgärden och den av sakkunnige i det föregående betänkandet föreslagna interneringen av farliga återfallsförbrytare. I förslaget till lag om internering av farliga återfallsförbrytare (1922) stadgas (15 §), att, om, i fall då fråga om internering synes uppkomma, den tilltalade på basis av den obligatoriska läkarundersökningen prövas vara av den sinnesbeskaffenhet, som omtalas i 5 kap. 6 § strafflagen, bestämmelserna i nämnda förslag icke skola vinna tillämpning. Detta stadgande suppleras av den nu tillagda bestämmelsen i 2 st. av samma §, som stadgar, att synpunkten av förminskad tillräknelighet även på det sätt skall prevalera över synpunkten av kronisk brottslighet, att den, som under pågående internering upptäckes vara förminskat tillräkne-

lig, icke vidare skall hållas internerad utan överflyttas till den här omtalade vårdanstalt.

»*Första gången intaga någon i vårdanstalt*». För den, som redan varit förvarad i vårdanstalten äro förutsättningarna för återintagning (även om han definitivt lösgivits) väsentligt mindre stränga. Jfr. 9 och 10 §§.

»*Sinnesbeskaffenhet, varom i 5 kap. 6 § strafflagen förmäles*». Strafflagens uttryck i nämnda lagrum, att brottslingen »*saknat förståndets fulla bruk, ehuru han ej kan för strafflös anses*» har som bekant varit föremål för mycken och väl i det hela berättigad kritik. Sakkunnige hava emellertid på grund av särskild föreskrift icke inlåtit sig på något omarbetande av nämnda definition på förminskad tillräknelighet, vilket väl också knappast varit möjligt utan att indraga jämväl definitionen i 5 kap. 5 § uti omarbetningen. Praktiskt sett lärer betydelsen härav icke vara särdeles stor, då praxis sedan länge tolkar legaldefinitionen så, att den omfattar *alla* former utav avvikelse från det psykiskt normala, från en viss (icke närmare bestämbar) minimigrad upp till den punkt, där den fulla otillräkneligheten vidtager (och sålunda 5 kap. 5 § blir tillämplig).

Att det här uteslutande är fråga om förminskad tillräknelighet av jämförelsevis *permanent* beskaffenhet, torde med full tydlighet framgå av förslagets uttryckssätt. Det fordras, att han *är* (icke blott: vid brottets begående *var*) av nämnda sinnesbeskaffenhet; att han på grund därav är endast i ringa mån mottaglig för straffet; samt att bland annat hans sinnesbeskaffenhet innebär, att han är vådlig för annans säkerhet till person eller egendom.

Kravet på viss sinnesbeskaffenhet förutsätter tydligen läkarundersökning av den tilltalade. Härvid framträder frågan om de maktmedel, som kunna vara av nöden för att möjliggöra en dylik undersökning å en motspänstig tilltalad. Denna fråga är emellertid aktuell även enligt nu gällande rätt. Otvivelaktigt

måste anses vara, att sådant tvång — om så erfordras, även tvångsinternering å hospital — kan företagas i fråga om *häktad* person. Mindre visst är, huruvida lagen ger uttryckligt stöd åt företagandet av dylika tvångsåtgärder gentemot en person, som icke kunnat häktas för brottet i fråga. I praxis bejakas emellertid även sistnämnda fråga: i icke få fall av denna typ har medicinalstyrelsen begärt och erhållit handräckning av K. B. för observations anställande. Närmare bestämmelser äro emellertid i åtskilliga avseenden av nöden inom ifrågavarande område, men sakkunnige hava så mycket hellre ansett sig här kunna helt förbigå dem, som de hava sig bekant, att ingående författningsförslag i denna del komma att framläggas av de för revision av sinnessjukstadgan m. m. tillkallade sakkunnige.

»*Endast i ringa mån mottaglig för den med straffet avsedda verkan*». Därmed är dock icke sagt, att straffet skall gentemot den, som dömes till förvaring, vara absolut oanvändbart, icke ens ur individualpreventiv synpunkt; jfr. ned. vid 8 §.

»*Vådlig för annans säkerhet till person eller egendom*». Om detta uttryck se den speciella motiveringen sid. 82 i sakkunniges Betänkande och förslag rörande internering m. m. (1922). Samma skäl, som tala för att utesluta t. ex. rent politiska brott från förutsättningarna för internering, synas även göra det mindre lämpligt att upptaga dem bland förutsättningarna för förvaring av här i fråga varande art.

»*Icke avtjänat eller förfallet frihetsstraff*». Angående ordet *frihetsstraff* se *ad* 1 §. Grunden för att det ådömda straffet är förfallet, är naturligen likgiltig: villkorlig dom, där den dömde bestått prövotiden, villkorlig frigivning under enahanda förutsättning; benådning; preskription av straffdomen o. s. v.

»*Förut dömts till straffarbete*». Det är sålunda ej nödvändigt, att denna straffdom ens i någon mån, än mindre till fullo verkställts. Det kommer nämligen här mindre an på, att straffet förgäves försökts, än på varaktigheten av den brottsliga böjelsen.

3 §.

»*Synas i fråga om tilltalad de omständigheter föreligga*». Det förutsättes således här ingen uttrycklig sakerförklaring från domstolens sida, innan handlingarna överlämnas till nämnden. Ett sådant åtskiljande mellan sakerförklaring och dom är visserligen icke okänt för den svenska straffprocessen, såvitt det rör det fall av s. k. subjektiv konnexitet, att brotten fördela sig på olika fora (och ej alla brotten äro »ringa»): 10 kap. 21 § rättegångsbalken, jfr. K. K. $^{18}/_{12}$ 1823 m. fl. författningar. På detta sätt kan sakerförklaringen tillkomma *en* domstol och domen en annan. Men ett stadgande, enligt vilket *samma* domstol skulle i skilda akter förklara saker och utsätta straffet — ehuru i visst avseende kanske mera naturligt, än då dessa akter fördelas på skilda domstolar — synes i varje fall innebära en sådan nyhet i den svenska straffprocessen, att sakkunnige icke ansett sig böra sätta det i fråga. Icke heller har det ansetts formellt tillrådligt, att samma domstol, som redan dömt i målet, skulle genom ett följande beslut inhibera verkställigheten av sin egen dom och i dess ställe sätta en annan rättsverkan. Proceduren måste följaktligen bliva den, att, när domstolen känner sig övertygad, att den tilltalade begått brottet i fråga; att han jämlikt inhämtat läkareutlåtande är av den sinnesbeskaffenhet, som omtalas i 5 kap. 6 § strafflagen; samt att hans straff och övriga omständigheter komma att uppfylla förutsättningarna i 2 §, domstolen har att översända handlingarna till nämnden. Skulle under den tid, målet sålunda blir vilande, nya omständigheter förekomma, som visa, att domstolen misstagit sig, så att förutsättningarna enligt 2 § icke få anses föreligga, så bortfaller följaktligen utan vidare all fråga om förvaring (kanske till och med även om straff).

»*Med tvänne ledamöter, behöriga att i riket utöva läkaryrket*». Då nämnden även i interneringsmål skall innehålla *en* läkare, kommer den således att i hithörande mål innehålla tre. I betrak-

tande av här behandlade frågors eminent medicinska natur torde detta stadgande ej påkalla någon närmare motivering.

»*Har domstolen att vid domens meddelande besluta*». Om själva principfrågan, att förvaring kan komma till stånd endast under förutsättning av överensstämmelse mellan domstol och nämnd, se den allmänna motiveringen sid. 79 ff. Av stadgandet framgår, att ej heller överdomstol kan mot nämndens åsikt ådöma förvaring i stället för straff, men väl under alla förhållanden ändra underdomstols beslut om förvaring till beslut om straffverkställighet samt, under förutsättning av överensstämmelse med nämnden, ändra underdomstols beslut om straffverkställighet till beslut om förvaring.

4 §.

»*Jämlikt 2 §*». Andra bestämmelser om förvaringens minimum förekomma i 8, 9 och 10 §§.

»*Förvaras minst tre år*». Om förvaringsbeslutet ej stödes på iteration och då sålunda det straff, i vars ställe förvaringen trätt, utgör minst två års straffarbete, betyder det här stadgade minimum endast en höjning med ett års frihetsförlust över det minsta tänkbara straffet. Vid iteration, där förvaring kan träda i stället redan för två månaders straffarbete, kan höjningen vara vida starkare; men i dylikt fall finnes större säkerhet för en varaktig brottslig böjelse.

7—10 §§.

I 7—10 §§ behandlas komplikationer mellan förvaringsdomen och andra domar på frihetsstraff.

Inga särskilda regler behövas här för det fall, att frihetsstraff ådömts *före* förvaringsdomen. Då inträder nämligen utan vidare bestämmelsen i 1 §; detta frihetsstraff, såvitt det ännu påvilar den dömde, sammansmälter såtillvida med det nu ådömda straffet, att det totala straffkvantum utbytes mot den nu ådömda för-

varingen; regeln gäller utan avseende på huruvida ifrågavarande tidigare straffdom var bekant för den domstol, som nu meddelar förvaringsdomen. Härom se ov. sid. 77.

Ådömes frihetsstraff *efter* förvaringsdomen men *före* förvaringens början (för brott begånget vare sig före eller efter förvaringsdomen), så stadgas i 7 §, att förvaringen även då skall träda i stället för straffet. Utan tvivel kan det brott, som föranlett den nya straffdomen, utvisa en större vådlighet hos brottslingen än som förut antagits, vare sig det begåtts nu eller tidigare. Men vid denna större vådlighet lärer vederbörligt avseende fästas vid fråga om hans lösgivning; att gentemot denne person, för vilken straff befunnits mindre lämpligt, likväl experimentera med straff, innan man lärt närmare känna honom i förvaringsanstalten, kunde lätt slå illa ut, i det straffbehandlingen kanske förvärrade hans tillstånd och gjorde honom mindre tillgänglig för behandlingen i vårdanstalten.

Därest åter frihetsstraff ådömes *efter* förvaringens början, så kan detta ske för brott, begånget 1) före förvaringens början, 2) efter förvaringens början men innan lösgivning (frigivning eller utskrivning på prov) ägt rum, 3) efter lösgivning (frigivning eller utskrivning på prov). I fallen 1 och 2 kan åtal och dom ske *a)* innan frigivning eller utskrivning på prov ägt rum, *b)* efter denna tidpunkt.

ad 1. *a) Brott, begånget före förvaringens början, kommer till avdömande, innan lösgivning skett.* Att här avbryta förvaringen för att verkställa straffet för det nyupptäckta brottet, torde ej ha skäl för sig. Särskilt påtagligt är detta, om det brott, som föranlett förvaringsdomen, är svårt och det nyupptäckta brottet jämförelsevis lindrigt. Men även om så icke är förhållandet, torde detsamma böra gälla. Det är, såsom nyss nämndes, väl möjligt, att hans vådlighet kan visa sig större genom det nu avdömda brottet; och det är väl icke uteslutet, att man, efter att hava lärt känna brottslingen i förvaringsanstalten, kommit till den upp-

fattningen, att straffverkställighet kanske icke skulle på honom utöva någon skadlig verkan. Men det synes dock föga tilltalande att avbryta förvaringen, kanske för lång tid, på grund av en handling, som han begått *före* sin intagning i anstalten. Så länge han icke begår brott i anstalten, torde därför förvaringen under alla förhållanden böra orubbad fortgå.

b) Brott, begånget före förvaringens början, kommer till avdömande, efter det lösgivning skett. Vi åtskilja här de fall, att lösgivningen var *a*) *definitiv* (»frigivning»), *β*) *provisorisk* (»utskrivning på prov»).

a) *Frigivning har ägt rum.* I detta fall har nämnden, i och med frigivningen, avsagt sig all makt över brottslingen. För den händelse, att det nyupptäckta brottet visar honom väsentligt farligare än som antagits, är det möjligt, att, därest det nyupptäckta brottet varit känt förut, någon lösgivning ännu icke på länge — framför allt ingen definitiv sådan — skulle hava ifrågakommit. Under sådana förhållanden bör det stå öppet för domstol och nämnd att besluta hans återintagning. Befinnes detta åter icke nödvändigt, torde intet skäl finnas för straffverkställighet; det får då bero vid den undergångna förvaringen.

β) *Utskrivning på prov har ägt rum.* Här står den förvarade alltjämt under nämndens övervakning. Uppför han sig oklanderligt, så synes ingen anledning att återföra honom till anstalten. Visar han sig åter vådlig, så har nämnden i sin makt att även utan ny förvaringsdom »återhämta» honom (11 §). I detta fall synes alltså domen alltid böra stanna därvid, att det nu ådömda straffet skall anses verkställt genom den redan undergångna förvaringen.

ad 2. a) Brott begånget efter förvaringens början och före lösgivning kommer till avdömande före lösgivning. Även i sådana fall torde gemenligen vara lämpligast att icke verkställa straffet; en förutsättning för förvaringen är ju, att straffet antages skola utöva endast ringa inverkan på brottslingen. Då emellertid det fall kan inträffa, att brottslingen, sådan man nu lärt känna honom, väntas snarare låta sig avskräcka av straffbehandling än

av den mildare anstaltsbehandlingen, vore det mindre välbetänkt, om lagen för alla förhållanden säkrade honom befrielse från straffverkställighet; detta gäller särskilt beträffande sådana individer, som veta sig hava mycket ringa utsikt att någonsin bliva lösgivna; för deras räkning skulle då så gott som varje från brott avhållande moment saknas. Sakkunnige hava därför ansett riktigt att här hålla möjligheten öppen för straffverkställighet.

Då avgörandet här i hög grad ankommer på kännedom om den dömdes person, är det givet, att nämnden måste höras. Å andra sidan har det icke ansetts principiellt riktigt att i beslut om straffverkställighet giva nämnden veto mot domstolen. Därför fordrar förslaget icke nämndens *tillstyrkan*, endast dess hörande, för att domstolen skall kunna besluta, att förvaringen skall avbrytas och straffet verkställas. Hela denna anordning är emellertid tillämplig endast på det fall, att det nya brottet förskyllt straffarbete; stannar det vid fängelsestraff, skall detta alltid uppgå i förvaringen (enär det icke kan antagas, att fängelsestraffet skulle utöva någon starkare avskräckning än förvaringen).

Kommer det icke till straffverkställighet, så synes av disciplinära såväl som allmänpreventiva hänsyn nödvändigt att låta det ådömda straffet, vare sig straffarbete eller fängelse, inverka på minimitiden för förvaringen.

b) Brott begånget efter förvaringens början och före lösgivning kommer till avdömande efter lösgivning (9 §). Närmaste regeln är här, där det icke är fråga om avbrott i pågående förvaring, att straffet verkställes. Från denna regel kan det emellertid ofta vara skäl att göra undantag. Särskilt gäller detta naturligen, om brottet är relativt ringa och ligger långt tillbaka i tiden, så att brottslingen kanske sedan dess undergått förvaring i lång tid. Men även om så icke är fallet, kunna omständigheterna dock vara sådana, att straffverkställighet icke bör ifrågakomma (enär den kanske under alla förhållanden skulle göra den dömde far-

ligare än han är). Skall straffverkställigheten bortfalla, så måste frågan, huruvida straffet må kunna anses verkställt genom den redan undergångna förvaringen eller det erfordras ytterligare förvaring, avgöras jämlikt regeln om minimitid för förvaring efter brott, begånget under förvaringen. Härav följer då närmast, att brottslingen skall återinsättas i förvaringsanstalten, om han, räknat från brottets begående, har i anstalten tillbragt mindre tid än nämnda minimitid. Emellertid torde vara lämpligt att giva regeln en något större smidighet, särskilt med hänsyn till den möjlighet, att den efter brottets begående undergångna förvaringen upptagit en tid endast obetydligt kortare än minimitiden. Det har därför stadgats, att, även om förvaringstiden icke hinner upp till minimum, den dömde, på särskilda skäl, kan befrias från återintagning. Ett sådant beslut förutsätter emellertid, att nämnd och domstol äro eniga, dels om att förvaring skall träda i stället för straffet, dels att den redan undergångna förvaringen, ehuru icke uppfyllande bestämmelsen om minimum, skall anses tillräcklig.

ad 3. *Brott begås efter lösgivning (frigivning eller utskrivning på prov).* I detta fall har brottslingen efter brottets begående icke undergått någon förvaring (såvida han icke, såsom utskriven på prov, skulle efter brottets begående — utan att detta då varit bekant — hava jämlikt 11 § »återhämtats» till anstalten eller såsom »återhämtad» hava oförmärkt begått det i själva anstalten, jfr ned.). Givetvis böra förutsättningarna för att döma denne recidivist till förvaring vara mindre stränga än i fråga om den, som första gången dömes till förvaring. Visserligen kan man icke här motivera hans återintagande redan på grund av ett mindre brott, på samma sätt som i det nyss behandlade fall, att ett under förvaringen begånget brott upptäckes efter förvaringens avslutande; nämligen därmed, att, om detta faktum varit bekant vid tiden för lösgivningsbeslutets fattande, han antagligen aldrig blivit lösgiven. Men här föreligger i stället den för honom ännu

mer graverande situation, att förvaringen, som gentemot honom använts och kommit till avslutande, visat sig icke kunnat sätta honom i stånd att vistas på fri fot utan våda för annans säkerhet till person eller egendom. Förutsatt därför, att brottet uppenbarar våda av nämnda slag, så synas inga strängare krav böra ställas på det nu ådömda straffet, än att det utgör frihetsstraff (sålunda ända ned till en månads fängelse).

Att minimitiden för förvaringen här bör sättas högre än i 4 § (vid intagning enligt 2 §) synes naturligt; sakkunnige föreslå samma minimitid här som i fråga om förvaring för brott, begånget i anstalten (så att, om straffdomen lyder på fängelse, minimitiden är densamma som fängelsetiden, men om straffdomen lyder på straffarbete, minimitiden är fyra år). Skäl skulle väl kunna anföras för att öka minimitiden utöver den nyssnämnda, i 8 och 9 §§ föreskrivna, men sakkunnige hava dock funnit en sådan komplikation av reglerna på det hela icke nödvändig.

Skulle en person, som redan två (eller flere) gånger dömts till intagning å vårdanstalt, övertygas om brott, begånget före, under eller efter förvaringen, så gälla de nu uppställda reglerna oförändrade, såväl vad angår förutsättningarna för straffets utbytande mot förvaring, som även beträffande minimitiden. Inom hela området för förvaring (såvitt den *ådömts*, jfr 11 §) förekomma således endast två grader med hänsyn till minimum: den uti 4 § samt den uti 8, 9 och 10 uppställda.

11 §.

Reglerna i denna § angående den på prov utskrivne motsvara fullkomligt de av sakkunnige föreslagna reglerna för den från interneringsanstalten för farliga återfallsförbrytare lösgivne. För motiveringen hänvisas sålunda till förut omförmälda »Betänkande och förslag» av 1922, sid. 86.

I fråga om brott, begånget under eller efter förvaring och beivrat efter lösgivning, kommer den på prov utskrivne, som

jämlikt denna § återhämtats till anstalten, att behandlas på samma sätt som den frigivne eller den icke återhämtade utskrivne (blott med det undantag, att vid bedömande av minimitiden den eventuellt av honom efter brottets begående, på grund av återhämtning, undergångna förvaring räknas honom till godo). Även här synes det sakkunnige, att uppställande av särskilda regler för detta fall endast skulle inveckla frågan utan motsvarande praktisk nytta. Om sålunda den, som faktiskt befinner sig på anstalten såsom enligt 11 § återhämtad, *dömes* till återintagning exempelvis jämlikt 10 §, så betyder detta bland annat, att frågan om hans frigivning numera icke skall behandlas enligt reglerna i 11 § utan enligt 10 §.

12 §.

I motsats till vad som gäller om den, som lösgivits jämlikt lagförslaget om internering av farliga återfallsförbrytare, kan den tillsyn, varom här är fråga, definitivt upphävas. I förstnämnda fall gäller det ju alltid personer, som på grund av fyra särskilda straffarbetsdomar undergått sådant straff i minst tio år och som därefter på grund av återfall i brott varit internerade. Här åter *kan* det gälla personer, som endast begått ett eller annat jämförelsevis lindrigare brott. Å andra sidan kan fallet ligga så, att en ständig tillsyn håller den utskrivne inom lagens gränser, men att han vid tillsynens upphörande — likgiltigt huru länge den pågått — kunde befaras bliva ånyo vådlig. Sakkunnige hava därför föreslagit icke ett obligatoriskt utan endast ett fakultativt upphörande av tillsynen. Avgörandet har naturligen lagts i nämndens hand, som överhuvud enligt förslaget har bestämmanderätten över frigivning och utskrivning på prov.

13 §.

Liksom i fråga om den på interneringsanstalt för farliga återfallsförbrytare intagne, har det ansetts olämpligt, att förva-

ringen skulle kunna avbrytas eller omedelbart fortsättas av förvandlingsstraff.

15 §.

Förövas det nya brottet före intagningen å anstalten, så kan överhuvud ingen straffverkställighet ifrågakomma (7 §). Förövas det efter förvaringens avslutande (genom frigivning eller utskrivning på prov), så skall enligt bestämmelsen i slutet på denna § 1 st. det mot förvaring utbytta straffet anses till fullo verkställt. I båda dessa fall kan således ingen tillämpning av 4 kap. 10 § strafflagen ifrågakomma. Återstår det fall, att det nya brottet förövas efter intagningen men före lösgivningen. Här skall, enligt bokstaven i 4 kap. 10 § strafflagen, straffet för det nya brottet sammanläggas med det förut ådömda straffet, såvitt detta icke verkställts. Detta skulle, därest man icke ville uppställa någon grund för att omräkna förvaringstiden i strafftid, leda därhän, att *hela* det förra straffet, såsom icke verkställt, sammanlades med det nu ådömda. Om nu domen meddelas först efter lösgivning, finge detta visserligen ingen praktisk betydelse, eftersom i dylikt fall jämlikt 4 kap. 10 § strafflagen jämfört med bestämmelsen i denna § det förra straffet komme att i sin helhet avdragas. Men om domen meddelas före lösgivning, skulle, såvitt det bleve fråga om verkställighet av det nya straffet (vilket enligt 8 § icke är uteslutet), orimligheten av att verkställa båda straffens summa i stället för enbart det senast ådömda bliva så mycket större, som ju förvaringen skall fortsättas, sedan straffverkställigheten avslutats.

III.

Förslag till lag om verkställighet av internering utav farliga återfallsförbrytare samt av förvaring utav förminskat tillräkneliga förbrytare.

Angående motiverna till detta lagförslag jfr »Betänkande och förslag rörande internering» etc. (1922), sid. 89 ff.

Naturligen kommer den detaljerade verkställigheten av förvaring utav förminskat tillräkneliga förbrytare, i betraktande av deras mer eller mindre abnorma beskaffenhet, att i flera avseenden skilja sig från interneringen av återfallsförbrytare, om vilka ju förutsättes, att de äro normala. På dessa nyanser i utförandet har emellertid det föreliggande lagförslaget icke närmare ingått. Det föreslås emellertid (4 §), att cellstraff under de första tre månaderna är obligatoriskt för de internerade, under det att ett sådant stadgande icke förekommer beträffande de förvarade (vilkas sinnesbeskaffenhet ansetts i allmänhet icke lämpa sig för cellstraff). Ävenså föreslås i fråga om mottagande av besök samt mottagande eller avsändande av meddelanden något strängare regler för internerade än för förvarade, i det att i detta avseende de förra skola under de tre första månaderna likställas med straffarbetsfångar, medan de senare alltid behandlas lika med fängelsefångar.

IV.

Förslag till lag om tillsyn över den, som lösgivits från interneringsanstalt för farliga återfallsförbrytare eller på prov utskrivits från vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare.

Angående motiverna till detta lagförslag jfr »Betänkande och förslag rörande internering» etc. (1922) sid. 92 ff.

Jämlikt lagförslagen rörande dels internerade dels förvarade bliva bestämmelserna i detta förslag tillämpliga på alla internerade, som på ena eller andra sättet »lösgivits» (vare sig genom frigivning eller genom utskrivning på prov), men av förvarade endast på dem, som på prov utskrivits (enär endast dessa stå under tillsyn). En annan olikhet, beträffande tillsynen, mellan internerade och förvarade är, att tillsynen beträffande de senare kan formligen upphöra: härom erinras i 7 § (jfr lagförslaget om förvaring etc. 12 §).

V.

Förslag till lag om skyldighet för domstol att i vissa fall låta undersöka tilltalads sinnesbeskaffenhet.

Självklart är, att domstol alltid bör kunna förordna om undersökning av tilltalads sinnestillstånd, då så prövas nödigt för utredning i målet. Rörande frågan om härför erforderliga maktmedel jfr. ov. vid II, motiveringen till 2 §.

I vissa fall synes emellertid erfarenheten giva vid handen, att möjligheten av större eller mindre abnormitet hos den tilltalade är så stor, att en undersökning alltid bör ske, innan straffdom meddelas. Detta gäller dels begående av vissa svåra brott dels viss recidivism.

I förra avseendet föreslås här obligatorisk undersökning av den, som tilltalas för mord eller för sådan mordbrand, som icke sker i vinningssyfte.

I senare avseendet föreslås obligatorisk undersökning dels av den, som efter att tvänne gånger vara dömd till straffarbete, återkommer med ett tredje brott, vars skala icke innesluter mindre straff än straffarbete, dels av den, som efter att ha dömts till straffarbete för otukt med minderårig kvinna eller för otukt mot naturen, återfaller i dylikt brott.

Då den kroniska brottsligheten i och för sig lägger misstanken nära, att brottslingen icke är normal, och då behand-

lingen av den förminskat tillräknelige bör vara en väsentligt annan än av den fullt tillräknelige, föreskriver 2 §, att interneringsbeslut aldrig får fattas utan föregående undersökning av den tilltalades sinnesbeskaffenhet, oavsett naturen av det nu begångna brottet.

VI.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen av den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning.

1 §.

Har internering eller förvaring *avbrutits* i och för straffverkställighet, då sålunda interneringen eller förvaringen skall efter straffverkställighetens slut fortsättas, är det tydligen icke möjligt att medgiva villkorlig frigivning från straffet, eftersom en sådan förutsätter vistelse på fri fot (under tillsyn). För dessa antagligen sällsynta fall torde mestadels skäl för villkorlig frigivning icke förekomma; under omständigheter kan möjligen vid utmätande av straffet något avseende fästas vid detta instituts bortfallande. Skulle undantagsvis den dömdes vådlighet hava väsentligt minskats under straffverkställigheten (vilket kanske någon gång skulle kunna förekomma vid mera övergående former av förminskad tillräknelighet), så har (bortsett från benådning) nämnden i sin hand att desto snarare lösgiva honom ur förvaringsanstalten.

VII.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 6 §§ i lagen den 26 mars 1909 angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag.

1 §.

I de fall, då sannolikhet föreligger, att ett ådömt straff kan komma att utbytas mot internering eller förvaring, synas inga tillräckliga skäl finnas, för att den dömde skulle (i förlitande på en mer eller mindre svag möjlighet, att utbytet icke skulle komma till stånd) äga att på grund av nöjdförklaring börja avtjäna straffet. Beträffande internering föreligger en sådan sannolikhet därmed, att domstolens utslag konstaterat tillvaron av interneringens förutsättningar och således (jämlikt 16 § i förslaget till interneringslag) innehåller en erinran om att nämnden har att avgöra, huruvida straffet skall verkställas eller utbytas mot internering. För vad åter angår förvaring av förminskat tillräkneliga, föreligger nämnda sannolikhet under den förutsättning, att domstolen konstaterat föreliggandet av betingelserna för förvaring och således inhämtat nämndens utlåtande samt att nämnden tillstyrkt straffets utbyte mot förvaring. Det är visserligen möjligt, att domstolen är av annan mening än nämnden och i det konkreta fallet (till trots för att förvaringsbetingelserna *in abstracto* finnas) föredrager straffverkställighet framför förvaring, men möjligheten, att detta utslag skall ändras i högre rätt, synes tillräckligt stor

för att icke medgiva verkställighet därav, så länge det icke vunnit laga kraft.

6 §.

1) Om *interneringsmöjlighet*, som icke förefunnits i en lägre instans, yppar sig i högre instans, så kan detta bero på skilda omständigheter.

Vad först angår det nu ådömda straffet, kan såväl en av överrätten företagen sänkning som en höjning av straffet medföra denna verkan. Det förra kan inträffa, därest en dom på livstids straffarbete (vilken enligt förslaget till interneringslag 17 § icke medgiver utbyte mot internering) ändras till mindre straff. Detta fall hör emellertid icke hit, eftersom en dom på livstids straffarbete överhuvud icke kan verkställas, förr än den blivit laga kraft ägande (lagen $^{26}/_{3}$ 1909 hänför sig till dem, som blivit dömda till straffarbete på viss tid, fängelse eller arrest, 1 §). Det senare, att höjning av straffet medför interneringsmöjlighet, kan naturligen inträffa på olika sätt, allt efter de för olika fall olika förutsättningarna för internering; t. ex., i fråga om förstagångsinternering, därigenom att en underrättsdom på ett års straffarbete höjes till två års straffarbete. Detta fall behöver emellertid icke heller här beröras, eftersom det ingår under den i den gällande lagen ($^{26}/_{3}$ 1909) 6 § uppställda förutsättning (»*varder straff, vars verkställighet börjat, av överrätt skärpt*») och således kommer att regleras i enlighet med nämnda §.

Men även utan ändring av det ådömda straffet kan en förut obefintlig interneringsmöjlighet uppstå i högre instans. Interneringen förutsätter visst antal föregående straffdomar av viss beskaffenhet, visst kvantum förut avtjänat straffarbete, visst maximum för tidsskillnaden mellan den dömdes senaste vistelse i straffarbetsanstalt och tidpunkten för det nu avdömda brottets begående. I dessa avseenden kan överrätten, vare sig på grund av framdragandet utav nya fakta eller på grund av annat bedömande av det faktiska materialet komma till annat resultat än

underdomstolen och denna olikhet kan medföra, att, medan från underrättens synpunkt ingen interneringsmöjlighet förelåg, en sådan finnes från överrättens. I betraktande av den jämförelsevis korta tid, som kan väntas förflyta från meddelandet av överrättens utslag till dess frågan blir definitivt avgjord, synas även här praktiska skäl tala för att icke från straffanstalten förflytta den dömde, som redan börjat avtjäna straffet. I de allra flesta fall torde vid lösgivningen tillräcklig hänsyn kunna tagas därtill, att han under någon tid undergått bestraffning i stället för att sitta häktad.

2) Beträffande *förvaring* av förminskat tillräkneliga kan inträffa, att överrätt ådömer förvaring, medan underrätt beslutat straffverkställighet (likasom även det omvända). Närmast kan här det fall tänkas, att underrätten, trots det att nämnden tillstyrkt förvaring, beslutar straffverkställighet men överrätten går med nämnden. Detta fall är emellertid redan reglerat genom nyssberörda ändringsförslag i lagen $^{26}/_{3}$ 1909, 1 §: nämndens tillstyrkan utesluter straffverkställighet, oavsett huru underrätten dömer. Men det återstår den möjlighet, att underrätten icke har funnit förutsättningarna för förvaring föreligga och därför aldrig hänskjutit frågan till nämnden, medan däremot överrätten kommer till annat resultat och hänskjuter frågan (bland annat kan lätt tänkas, att misstanken om att den tilltalade icke är fullt tillräknelig, uppstår först efter det att underrätten skiljt målet ifrån sig). Den olämplighet, som skulle kunna ligga däri, att samma princip följes här som i fråga om straffverkställighet och internering — nämligen olämpligheten av att överhuvud verkställa straff på en person av denna sinnesbeskaffenhet — torde i praktiken lätt kunna i allt väsentligt hävas därigenom, att den dömde för ifrågavarande mellantid intages på någon av fångvårdens sinnessjukavdelningar.

VIII.

Förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 om straffregister.

1 §.

Då förvaring av förminskat tillräkneliga alltid beslutes av domstol och alltid i sammanhang med utsättande av straffarbete eller fängelse, behöves rörande detta institut intet tillägg i förevarande §: dylik uppgift kommer alltid att insändas på grund av bestämmelsen i paragrafens 1 mom. Annorlunda däremot i fråga om interneringen av farliga återfallsförbrytare, där särskilt beslut fattas av nämnden; här kräves uttrycklig bestämmelse, att uppgift om interneringsbeslutet skall insändas.

5 §.

Samma skäl, som föranlett nuvarande bestämmelser i denna §, torde medföra, att analoga uppgifter böra lämnas rörande internerade och förvarade.

IX.

Förslag till instruktion för nämnden för internering av farliga återfallsförbrytare och förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare.

Angående motiverna till detta förslag jfr »Betänkande och förslag rörande internering» etc. (1922), sid. 95 ff.

Såvitt nämnden har att göra med internering, består den av fem, såvitt den har att göra med förvaring, av sju ledamöter. För beslutmässighet fordras i viktigare ärenden hela antalet, således fem resp. sju ledamöter (vare sig ordinarie ledamöter eller suppleanter). I mindre viktiga fall kan antalet minskas med högst två ledamöter.

X.

Förslag till instruktion för tillsyningsmän över dem, som lösgivits från interneringsanstalt för farliga återfallsförbrytare eller på prov utskrivits från förvaringsanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare.

Angående motiverna till detta förslag jfr »Betänkande och förslag rörande internering» etc. (1922), sid. 97.

Bilaga.

I fråga om möjligheterna att såsom förvaringsanstalt för halvabnorma lagöverträdare upplåta någon eller några av de nuvarande fängelserna torde böra beaktas följande.

För närvarande dömas dylika lagöverträdare antingen till straff utan avkortning, i det att hänsyn ej tages till abnormiteten, eller erhålla de på grund av minskad tillräknelighet nedsatt straff, eller förklaras de sinnessjuka och undgå straff. Om nu de halvabnorma i stället dömas till förvaring på obestämd tid inom vissa gränser, i allmänhet under tämligen lång tid, lärer detta visserligen medföra ökning i antalet av dem, som samtidigt äro omhändertagna såsom brottslingar. Men förvaringen torde i flertalet fall komma i tillämpning för sådana lagöverträdare, som under nuvarande förhållanden dömas till straff och på grund av sina defekter återfalla i brott, i följd varav de gång efter gång befolka fängelserna, där måhända åtskilliga av dem i perioder vistas lika länge som de enligt den föreslagna förvaringslagen skulle komma att omhändertagas i en omgång utan avbrott. Ökningen i fångantalet torde därför icke behöva beräknas synnerligen hög.

Det är önskligt, att de förvarade, så långt möjligt är, sysselsättas i relativ frihet. Erfarenheten visar emellertid, att icke få, som tillhöra ifrågavarande kategori, äro ganska opålitliga, arbetsovilliga och svårskötta. En helt öppen anstalt är således icke lämplig, utan tillfälle bör finnas att hålla de förvarade inom stängda murar, om och när det erfordras. Även om man

icke kan påräkna någon större arbetsprestation från de förvarades sida, måste dock tillräckligt antal arbetssalar och, för sysselsättning under bar himmel, ett nöjaktigt markområde finnas.

Om i enlighet med framlagt förslag angående samhällsfarliga förbrytares behandling en lag därom kommer till stånd, torde måhända till en början icke vara uteslutet, att de mindre tillräkneliga kunde förvaras på samma anstalt som dessa, åtskilda på särskild avdelning. Bägge kategorierna skulle ju omhändertagas på relativt obestämd tid och böra underkastas liknande behandling. Svårare måste vara att sammanföra de på obestämd tid dömda mindre tillräkneliga med fångar, som dömts till straff på bestämd tid. Jämförelser kunde därvid framställa sig, vilka hos de förvarade lätt skulle leda till missnöje över förmenta orättvisor etc.

Lämpligast synes vara att från början för de mindre tillräkneliga anvisa särskilda anstalter — om än rannsakningsfångar, vilka ständigt hållas avskilda i enrum, samtidigt kunna där förvaras.

Av nuvarande fängelseanläggningar torde böra utväljas ett straffängelse för männen och ett kronohäkte, något mindre, för kvinnorna. Fångvården har för närvarande och sannolikt även för framtiden möjlighet att för ändamålet avstå två dylika anstalter, från vilka de, som undergå vanligt straff, kunna överflyttas till andra fängelser.

Vid det inom Karlstads yttre delar ganska fritt belägna straffängelset därstädes, innehållande 78 celler, vilka genom fönstrens förstorande kunna omändras till ljusa och relativt trevliga boningsrum, finnes en särskild arbetsbyggnad, varjämte direktörsbostaden kan efter direktörens utflyttning till privat förhyrd lägenhet upplåtas till arbetsrum och dagligrum för de internerade. Tomtutrymmet utgör omkring 1500 kvm., motsvarande inemot tre tunnland, varav en del lämpar sig för trädgårdsbruk. Området är visserligen icke synnerligen stort, men så vitt från fångvårdens sida hittills kunnat iakttagas, lära ifrågavarande indivi-

der knappast duga till drivande av något större jordbruk. Deras arbete är nog i allmänhet mera skenbart än verkligt. Det hela måste inhägnas med betryggande stängsel såsom vid hospitalen, men i övrigt torde knappast några kostsamma ändringar behövas.

Även andra möjligheter erbjuda sig, såsom vid straffängelserna i Kristianstad och Västerås, som också de äro omgivna av ganska vidsträckta, fångvården tillhöriga jordarealer. Belägenheten är dock mindre passande.

För kvinnorna kan användas kronohäktet i Halmstad, om 34 celler, omgivet av en större trädgårdsmark, den s. k. Stockenbergska Lyckan, som tillhör fångvården men innehaves av en enskild person på kort uppsägningstid. Ett å tomten beläget boningshus, som tillhör nämnda innehavare, torde böra inlösas, eller ock bör ägaren åläggas att bortflytta detsamma. Alternativt erbjuder sig kronohäktet i Ystad, där större jordareal torde kunna förvärvas. Inhägnad måste i båda fallen bekostas kring marken utom murarna.

Stockholm i maj 1923.

Viktor Almquist.

Statens offentliga utredningar 1923

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Utredning rör. städernas domstolsväsen. [1923: 6]
Förslag till strafflag, allmänna delen, samt till lag ang. villkorlig frigivning. [1923: 9]
Betänkande och förslag rör. förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare m. m. [1923: 36]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Folkomröstningskommitténs utredningar. 3. Folkomröstningsinstitutet i den schweiziska demokratien. [1923: 10] 4. Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas förenta stater. [1923: 8]. 5. Folkomröstningsinstitutet utanför Schweiz och Förenta staterna. [1923: 20]
Folkomröstningskommitténs betänkande ang. decisiv folkomröstning. [1923: 19]
Betänkande och förslag i fråga om kvinnors tillträde till statstjänster. 3. Kvinnas behörighet att innehava prästerlig och annan kyrklig tjänst. [1923: 22]
Betänkande med förslag till lönereglering för befattningshavare i domsagorna m. m. [1923: 27]

Kommunalförvaltning.

Kommunalförfattningssakkunnigas betänkande. 4. [1923: 18]

Statens och kommunernas finansväsen.

Magistraternas befriande från ansvar för kronouppbörden m. m. [1923: 1]
Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 18. Den svenska mekaniska verkstadsindustriens utveckling intill krigsutbrottet. [1923: 31] 19. Sveriges bryggeriindustri. [1923: 32] 20. Garveriindustriens produktionsförhållanden. [1923: 33] 21. Kvalitetsfrågan hos det svenska vetet. [1923: 34]

Polisi.

Förslag till lag om lösdrivares behandling. [1923: 2]
Betänkande med förslag till förordning ang. tillverkning av brännvin m. m. [1923: 28]

Socialpolitik.

Betänkande jämte förslag till lag om driftsnämnder. Del 1. [1923: 29] Del 2. [1923: 30]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

K. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 6. [1923: 24]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Spannmålsmarknadssakkunnigas betänkande. [1923: 3]
Betänkande ang. det ecklesiastika arrendeväsendet. [1923: 12]
Inventering av odlingsjord längs Inlandsbanan. [1923: 25]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Statens ställning till järnvägarna i främmande länder. [1923: 7]
Utredning rörande Strömsholms kanal. [1923: 11]
Vägkommissionens betänkanden. 4. [1923: 13]
Förslag till avtal rör. Stockholms bangårdsfråga. [1923: 14]
Betänkande ang. Stockholms förortsbanefråga. [1923: 21]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m. [1923: 4]
Skolkommissionens betänkande. 5. Organisatoriska och ekonomiska utredningar. [1923: 5]
Förslag till ändringar i jordfästningslagen m. m. [1923: 23]
1921 års pensionskommittés betänkande 2 ang. beredande av förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa m. m. [1923: 26]
Samorganisation av riksdagsbiblioteket och den centrala statsförvaltningen i bok- och biblioteksavseende. [1923: 35]

Försvarsväsen.

Försvarsrevisionens betänkande. 3. Del 1. Inledande avdelning, lantförsvaret. [1923: 15] Del 2. Sjöförsvaret, sammanfattning av revisionens förslag, särskilda yttranden. [1923: 16] Del 3. Bilagor. [1923: 17]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Lund 1923, Berlingska Boktryckeriet.